

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Any IX. — Núm. 407 • Barcelona, 12 de febrer del 1937 • Redacció i Administració: Portal de l'Angel, 24. Tel. 11628 • Preu: 30 cèntims

Finestra oberta

PERILL

La situació actual es resumeix en una sola paraula: perill. A l'entorn nostre tot perilla, des de la vida dels homes i dels pobles, fins la llibertat i la cultura. Una ombra negra plana damunt nosaltres: qui es cregui lliure de la menaça, no viu en la realitat.

El feixisme no és, exclusivament, un règim polític i social que sols hagin de témer els seus adversaris. El feixisme és la negació de la dignitat i de la llibertat dels homes. És, per tant, la negació de la cultura que simula defensar.

Sota l'imperi de la seva dictadura, no hi ha lliure creació. L'esperit humà és reclus dins una xarxa fèrria d'interessos minoritaris. Tot allò de més noble i de més digne que l'home serria dintre seu, és sistemàticament eliminat.

Sota el feixisme no hi ha art, ni literatura, ni ciència lliures. No hi ha més que la ciència, la literatura i l'art que no pugnen amb els interessos que el feixisme salvaguarda a sang i a foc. La llibertat de la cultura no pot existir on els homes no són lliures econòmicament. Avui, sota el feixisme, com abans, sota el despotisme inquisitorial, Servet acaba essent immolat. Aquells que creuen ingenuament que l'home pensant gaudeix d'una insubornable llibertat individual, obliden que a Nazilandia el biòleg ha d'acceptar la doctrina de la superioritat ària si no vol practicar el seu lliure arbitri de pensar durant les estones que li restin disponibles entre les tortures d'un camp de concentració.

El feixisme és una brutalitat totalitària, és la racionalització de la barbàrie, la dosificació de la mort. La seva bota ho aixafa tot, des dels nobles obrers que aspiren a un món millor, fins els intel·lectuals que treballen per l'imperi de la veritat. Ningú no es veu lliure de la seva animalitat congènita. Crema cafè "sobrant" al Brasil per a evitar la baixa dels preus, i llibres "indesejables" a Alemanya per a fer del poble un ramat dòcil; persegueix homes d'acció com Prestes i homes de lletres com Osietzki; condemna per igual a la misèria el proletari i el catedràtic, i prepara joiosament la guerra de pillatge per robar primeres matèries i per anihilar tots els vestigis d'humanitat que encara resten fora dels seus dominis.

A l'entorn nostre tot perilla. Els bàrbars — ara, justament, bàrbars en tots els sentits de la paraula — avancen. Una ciutat bellíssima acaba de caure a llurs grapes. D'altres i d'altres en poden paure encara. Tot perilla i tots perillem. Els obrers ho saben i es defensen. Però ho saben aquells altres obrers que no fan treballs manuals? Ho saben el metge, el químic, el filòsof, l'escriptor? I si ho saben, es defensen també portant llur art o llur ciència al servei de la causa popular?

Es tot el poble que ha de posar-se llempus si no vol sucumbir, si no vol lliurar el seu esdevenidor a la voracitat insaciabile del monstre que l'amenaça. No basten els fusells al front: cal, també, la tasca ardenta i silenciosa de l'home que investiga, de l'home que pensa, de l'home que crea. Davant el perill de la barbàrie totalitària, cal dreçar el conjunt harmònic de totes les nostres energies. L'intel·lectual ha d'esgrimir les seves armes de l'esperit i reforçar amb elles la tasca de les armes militars.

MIRADOR

En aquest número: **Hans Beimler en poder dels nazis**

OPINIONS I DEBATS

Les reivindicacions colonials d'Alemanya

HITLER: «ALEMANYA LLUITA PER QUEVIURES I MATERIES PRIMES»

TEXT TAQUIGRAFIC DE LA PART «COLONIAL» DEL DISCURS DEL FÜHRER

«En altre temps el poble alemany es va edificar un imperi colonial sense robar a ningú i sense violar cap tractat. Se'ns ha pres aquest imperi colonial. Els motius pels quals es tracta avui d'excusar aquesta sostracció poden examinar-se:

»Es declara primerament que els indígenes no volen pertànyer a Alemanya. Qui els ha demanat si volien pertànyer a alguna altra nació? Quan s'ha demanat als pobles de les colònies si els agradaria i si voldrien pertànyer a les antigues potències colonials? Es diu també que Alemanya no ha administrat convenientment les seves colònies. Fa solament algunes desenes d'anys que Alemanya havia obtingut les seves colònies: les ha desenvolupades amb grans sacrificis. Aquestes colònies estaven en ple desenvolupament. Aquest hauria conduït avui a uns resultats molt diferents dels de 1914.

»En tot cas, havíem desenvolupat les nostres colònies a un punt tal que els concediren prou valor per a arrancar-nos-les en sagnants combats. Es diu, finalment, que aquestes colònies no tenen valor real. Si aquest és el cas tampoc no valen res pr als altres Estats... i no veiem per què volen privar-nos de la seva possessió.

»Per altra part, Alemanya no ha demanat mai colònies per objectius militars, sinó únicament per objectius econòmics. Es clar que en temps de prosperitat general la valor d'un territori determinat pot baixar, però és clar també que en temps de misèria una estimació d'aquesta classe canvia immediatament; avui Alemanya lluita penosament per queviures i matèries primes. Les compres suficients solament poden ésser concebudes si les nostres exportacions creixien constantment. Així és que la nostra demanda de colònies tindrà lloc sempre com una reivindicació natural en el nostre país tan densament poblat.»

Algunes xifres

El valor en reich-marks del cautxú que l'any 1909 Alemanya va obtenir al Togo, al Camerun, a l'Estat africà, és de 11.120.000 R. M. El Togo produïa, a més 280.000 R. M. de cotó i al Sud-oest africà 586.500 R. M. de mineral de coure.

El conjunt del comerç colonial alemany representava de l'1 al 2 per 100 del comerç exterior alemany. El valor de les exportacions de les antigues colònies alemanyes no ha canviat i, per

contra, el finançament de la seva política colonial costà a l'Alemanya d'abans de la guerra, 658.050.000 R. M.

La qüestió espai

Criem que en les 10.382 mil hectàrees del duc de Saxe-Cobourg-Gotha, amb les 2.845 hectàrees del mariscal von Blomberg i les 3.896 hectàrees del ministre d'Economia Schwering-Krosig, i les 7.000 hectàrees del príncep de Hesse, els alemanys podrien tenir l'espai que tant reclamen.

FRANÇA: VERS UN REPARTIMENT DEL MON

L'ERE NOUVELLE. — Es refereix a les activitats que porten a cap algunes firmes alemanyes a la colònia portuguesa d'Angola i encara que des d'Alemanya s'ha afirmat que es tracta de contractes purament «privats», hom gosa demanar si l'Angola portuguesa ha esdevingut una colònia alemanya. Nosaltres lamentem, afegeix el diari, que els únics a qui no s'ha consultat sobre aquest assumpte han estat els habitants d'aquell país, dels quals es pretén disposar sense que ells hi tinguin res a dir. De totes maneres, aquestes activitats, en els moments en què Hitler demana les reivindicacions colonials en una forma que no té res de tranquil·litzadora, ens fan pensar en el prelude d'un nou repartiment del món.

L'HUMANITE. Les reivindicacions del Reich són una nova arma contra la pau i la teoria que es diu científica sobre l'organització de la pau per la redistribució de les terres colonials és una de les enredades més tràgiques dels nostres temps.

L'OEUVRE. Diu el diari, comentant les reivindicacions colonials alemanyes, que d'una sèrie de punts de vista observats se'n pot treure la conclusió següent: el govern francès donaria la seva confiança al govern anglès perquè aquest fes a Hitler una sèrie de preguntes precises sobre el conjunt dels problemes europeus a fi de permetre a París i Londres poder respondre amb ple coneixement de causa sobre la qüestió de les colònies. I es deixa també entendre que si Alemanya no respon a les esmentades preguntes se li farà saber que s'esperarà tranquil·lament la seva resposta sense cap mena de pressa. Per altra part, acaba dient, és gairebé segur que ni Anglaterra ni França no voldran tractar una qüestió separadament de les altres que hi ha en peu a Europa i que cap problema no podrà obtenir una so-

lució sense que un acordament de conjunt no tingui lloc.

LE JOUR. Aquest diari reaccionari, referint-se a les reivindicacions colonials alemanyes, diu que moltes vegades s'ha declarat equivocadament que Alemanya, rebutjant tota responsabilitat en la guerra, destruïa l'última clàusula del Tractat de Versalles. Queda encara en peu, continua dient, un tros de paret que no destruirà amb algunes grànades o dos cartutxos de dinamita. El règim colonial actual va néixer a Versalles el 28 de juny del 1919. Per a destruir-lo no n'hi ha prou de repudiar els drets unilaterals que el Reich s'atribuï en els armaments i en la remilitarització. L'estatut colonial representa unes possessions territorials perfectament delimitades i nacionalitzades. SERIA NECESSARIA UNA GUERRA PERQUE PASSESSIN A ALTRES MANS. Això, acaba dient, és el que s'oblida massa sovint quan es busquen monedes de canvi per a negociar amb el Reich.

L'ECHO DE PARIS. Les cancelleries passen pel sedàs el discurs de Hitler,

diu aquest diari reaccionari, i s'esforcen per trobar-hi els elements per alguna negociació. Ja no cal dir que s'aprofitaria la més petita ocasió per a obtenir un acord europeu. Però, com més s'estén l'estudi, apareix més negatiu el parlament del Führer. Fins ací, però, no hem parlat encara de les reivindicacions colonials alemanyes exposades el 31 del mes passat, i mereixen ésser esmentades ja que més que en cap altre article del programa afirmen la impossibilitat d'arribar a un acord amb l'amo actual d'Alemanya. Pel fet de posseir poques divises el Reich no pot importar les matèries primes que necessita i desitjaria que aquestes matèries primes fossin produïdes a l'interior de les seves fronteres per no haver de pagar-les amb altra cosa que el seu paper moneda. Afegeix el diari que si un tractat de pacificació pogués intervenir a canvi d'algunes concessions colonials, el problema mereixeria ésser examinat. Ara bé: el primer pas d'aquest tractat de pacificació hauria d'ésser el de treure d'Alemanya de la seva trinxera monetària i econòmica, i Hitler ens ha manifestat que no tan sols no obriria aquesta trinxera, sinó que l'enfondiria.

La sola conclusió, doncs, que es pot treure de la part colonial del seu discurs és que l'home que l'ha pronunciat no té en vista cap acordament i que ha parlat per als badocs als quals creu hàbil de tenir sempre alerta.

JOURNAL DES DEBATS. Estima que veritablement no hi ha cap motiu per a concedir a Alemanya uns avantatges que li donarien facilitats per a seguir la preparació metòdica de la guerra i solament, diu, és possible una entesa amb el Reich si aquest canvia el curs de la seva política. Afegeix que en el període diplomàtic que començarà seria interessant de conèixer les intencions del go-

ANGLATERRA: «RIBBENTROP NO ES PERSONA GRATA»

NEWS CHRONICLE. — Escriu aquest diari liberal, a la tornada de von Ribbentrop a Londres: «L'enviat de Hitler es troba embolicat en alguns fets que han causat inquietud en els medis diplomàtics de Londres. Es fins i tot possible que com a conseqüència d'això l'ambaixador no romanguí per molt de temps al seu lloc actual. Ja no és «persona grata» al govern. No hi ha dubte que compta amb moltes amistats entre els conservadors anglesos, però la majoria de la Cambra pensa que l'activitat política i la propaganda que exerceix a la vegada a Anglaterra i a Alemanya no quadren amb l'actitud que un ambaixador a la Cort de Saint-James ha d'adoptar. Els ministres senten moltíssim que a Londres l'ambaixador sembli constantment freqüentant els conservadors antigovernamentals, l'objectiu dels quals és establir una aliança anglo-alemanya dirigida contra Rússia i, indirectament, contra França. Els amics de Mr. Eden es mostren molt indignats per la propaganda discreta, però activa, que els cercles alemanys a Londres han portat a cap directament contra el secretari d'Estat.»

vern italià. Si realment vol defensar les reivindicacions colonials alemanyes, es posaria en una situació prou delicada, ja que es feu acordar per la Gran Bretanya i França unes compensacions a conseqüència de les adquisicions colonials de Londres i París. Ara bé, acaba dient, si Itàlia defensa les previsions del Reich, que vol emprar-se de les colònies, algunes de les quals estan a mans d'aquelles potències, com es justificaria Roma prop d'aquells dos països? Aquesta és la pregunta que seria molt útil fer per saber a què atènyer-se.

BELGICA: «ENS HEM ESTACIONAT»

LE SOIR. — Aquest diari liberal diu que la situació europea, després del parlament de Hitler, pot resumir-se de la manera següent: Eden a Londres i Blum a Lyon s'havien ocupat a obrir àmpliament la porta a un acord europeu; aquesta porta, el canceller alemany amb el seu discurs s'ha guardat molt i prou de tancar-la. Ací ens quedem estacionats. L'esperança que es tenia d'una negociació immediata no s'ha realitzat, però aquesta esperança quedarà en peu encara durant algun temps. Per altra part, diu que els que es creuen que el govern de Berlín podria fer proposicions a Londres, ja sigui en allò que fa referència a la seguretat de l'Occident, ja en allò que fa referència a la reducció dels armaments, es fan unes il·lusions singulars. Alemanya, acaba dient el diari, no proposarà res ni subscriurà res abans d'haver tractat i obtingut les seves reivindicacions colonials.

Suïssa: «Alemanya obtindrà colònies»

JOURNAL DE GENEVE. Diu el diari que les divergències entre França i Alemanya són considerables i que serà necessari a ambdós països una paciència enorme perquè a poc a poc els punts de vista s'acostin. L'essencial, però, diu, és que la discussió segueixi en termes lleials i de cortesia. Per altra part, una conciliació tan sols serà durable entre els Estats que es varen fer la guerra des del 1914 al 1918, quan s'hagi resolt el problema colonial. La incomprensió de què donaren

proves els negociadors de Versalles a l'esguard de les aspiracions colonials d'Itàlia, ha estat una de les causes de la guerra d'Etiòpia. La supressió integral de colònies alemanyes, és l'origen de la irritació que no ha deixat de manifestar-se des del 1918 en els esperits germànics. Nosaltres estem convençuts, acaba dient el diari, que Alemanya, tard o d'hora, obtindrà colònies; és una cosa natural. La majoria de les concessions fetes al Reich des del 1918 han estat acordades massa tard i en un moment en què ja no podien produir cap efecte; que l'experiència del passat serveixi, doncs, per a preparar un futur millor.

ALEMANYA RECLAMA «ALLO QUE LI PERTANY DE DRET»

LA PREMSA ALEMANYA. — Parlant de les reivindicacions colonials estima que les clàusules del Tractat de Versalles que desposseeixen Alemanya de les seves colònies, són injustes i que és per això que avui aquest país reclama allò que creu que li pertany en dret. Assenyala, així mateix, que la ciència i la missió colonitzadora d'Alemanya han de trobar un camp d'acció digne en aquestes i posa de manifest que totes les proposicions tendents a resoldre el problema de les matèries primes i apartant les reivindicacions colonials seran considerades com a mitges-mesures que no tenen en compte el dret del Reich a posseir colònies com els altres grans països d'Europa.

THE TIMES. El diari oficiós publica una carta, en la qual sir Claude Russell, antic ambaixador britànic suggereix que Anglaterra cedeixi a Alemanya una part de la Nigèria occidental; França una porció equivalent del Camerun, i Bèlgica del Congo; finalment que Portugal cedeixi un tros de l'Angola amb accés a la desembocadura del Congo. D'aquesta manera, diu l'antic diplomàtic, Alemanya entraria en possessió de dues colònies, que si bé no serien molt vastes, serien més riques i variades que les que posseïa abans de la guerra. Podria donar-se per satisfeta.

MORNING POST. Es demana si Alemanya quedaria veritablement satisfeta si se li tornessin les seves antigues colònies. Tothom recordarà — diu — que abans de la guerra Alemanya trobava que la seva part colonial era massa petita. Ara bé, una vegada posseïda colònies, qui li privarà el dret de fer-hi el que vulgui? I, finalment, la possessió de colònies no permetrà a Alemanya trobar un pretext per a augmentar la seva flota de guerra? Creiem, acaba dient, que el govern britànic s'evitaria per endavant multiplicar els seus maldcaps si declarava des d'ara que Anglaterra no té cap intenció de donar, sigui a qui sigui, ni un pam dels seus territoris.

THE OBSERVER. Diu que von Ribbentrop presentarà a Anglaterra una demanda de compensació colonial per la pèrdua de les colònies alemanyes d'abans de la guerra, sense especificar cap suggeriment de detall ni sotmetre cap memoràndum a aquest efecte. Afegeix que la Gran Bretanya estaria disposada a prendre en consideració les reivindicacions colonials alemanyes a condició que tot acord realitzat formés part d'un acord europeu, al qual Alemanya participaria plenament. Ambdós països han de formular llurs desigs. Què vol Alemanya? Què vol Anglaterra? Què pot donar cada un d'aquests països? Aquestes són preguntes pràctiques, que solament trobaran resposta en l'atmosfera confidencial de la vella diplomàcia. En aquesta negociació bilateral desapareixeran els últims vestigis de Versalles. Alemanya ja no es trobarà com fins ara en una classe a part, en la qual no pot posseir colònies i la seva joventut no haurà de sacrificar-se en una guerra contra Alemanya en la qual es voldria privar aquest país de la possessió de colònies, mentre les altres nacions estan autoritzades a tenir-ne.

Itàlia se'n vol aprofitar

LA PREMSA ITALIANA dedica molta atenció a les negociacions que pugui emprendre von Ribbentrop prop d'Anglaterra pel fet que l'ambaixador d'Alemanya a la Gran Bretanya aportaria també a Londres noves proposicions que farien referència al pacte occidental el qual Itàlia es troba interessada.

MIRANT A FORA

ELS NAZIS A L'AFRICA DEL NORD **Espitllera** **HITLER - CRIST**

Tot va molt bé. El Führer ha somriut en estrènyer la mà del delegat del Comitè de Forges que representa França a Berlín, i li ha fet conèixer que el Marroc espanyol encara no ha estat ocupat per la Reichswehr. Sembla que ens orientem plenament cap a l'entesa, i que aviat el Doctor Schacht podrà venir a París a buscar amb què completar més ràpidament el rearmament d'Alemanya.

No obstant, l'alerta de Melilla ha estat important, i la premsa seriosa vol reconèixer que les declaracions alemanyes són insuficients i han de fer persistir per la nostra part una vigilància desconfiada. «L'activitat de la marina alemanya a Melilla i Ceuta, l'explotació de les mines del Rif sota la direcció d'enginyers alemanys, el començament de treballs de fortificació i construcció de casernes prop dels ports hispano-marroquins, aquests fets — concedeix *La Journée Industrielle* — no són pràcticament negats ni per la premsa del Reich, ni per les autoritats feixistes del Marroc. Les bases navals de Tetuan; els refugis per a l'allotjament i proveïment de 20.000 soldats alemanys, no són encara més que «preparatius», s'obstinen a dir els nostres «patriotes»; però el corresponal del *Times*, a Rabat, pot transmetre al seu diari aquesta nota: «La influència alemanya fa ara tals progressos, que si els espanyols es retiressin del Marroc, el seu lloc seria pres automàticament pels alemanys.»

compta el nostre exèrcit. La inquietud del nostre estat major és visible.

El general Franco acaba de demostrar importants qualitats de màtescallant. En l'interviu que ha concedit al corresponal de l'Agència Havas a Avila, no posa França en guàrdia contra el perill bolxevista a les seves colònies? Li aconsella, com a Anglaterra al mateix temps, que vetlli més so-

«Franco i el seu amic Mussolini»

bre les seves possessions amenaçades... pel Komintern. La veritat és que, els manegs feixistes, hitlerians i mussolinians, a l'Àfrica del Nord, sobretot a Oran i al Marroc, són antics i s'han desenvolupat amb la complicitat activa dels grans colons, dels alts funcionaris de l'administració francesa i d'alguns elements realistes de l'exèrcit.

Aquesta gent pensa renovar a Algèria el cop de Franco al Marroc, que no cessin de lloar. Un de llurs caps diu en un míting de l'anomenat Bloc Nacional: «Si França ve a sotsobrar en la barbàrie (per això és necessari entendre: Si el Front Popular es manté en el poder i aplica el seu programa), Algèria, que ha rebut d'ella la civilització, passaria el mar per a donar-li novament aquesta civilització.» Un dels seus acòlits ha completat aquest anunci d'una sedició, demanant solament que la rebel·lió sigui millor preparada que la de Franco. L'odi al poble francès victoriós destrueix en els facciosos de l'Àfrica la menor preocupació per la seguretat nacional i llur acció es lliga estranyament a la dels enviats de Hitler a Tetuan i Ceuta.

Sentint la immensa importància d'Algèria (Segueix a la pàg. 4)

El Marroc és ric en matèries primes de les quals el Reich té necessitat per a completar la seva mobilització. De la mateixa manera que ha fet requisar per Franco les pirites de les mines espanyoles de Huelva, expeses a Alemanya per a proveir-la de coure i àcid sulfúric, explota els abundants recursos miners del nord del Rif, rics en ferro, i sobretot en manganès. Concessions a llarg termini, contractes de venda avantatjats, emprament de tècnics, només són consentits als alemanys. La policia és dirigida pels nazis.

Però el principal desig del Reich és apoderar-se subrepticiament de garanties polítiques amb miras a l'utilització directa o de canvi, de mitjans de xantatge quan sigui plantejada a fons la qüestió de les reivindicacions colonials alemanyes.

Per això s'ha evocat justament Agadir. La infiltració nazi al Marroc, econòmica, administrativa i militar, és la repetició del vell somni imperialista del temps del Kaiser: implantar-se al Marroc per a isolar França, dominar Itàlia i entravessar-se en el camí de la Gran Bretanya, per a tenir «la clau de l'Orient».

La zona espanyola no és l'única cobejada. Tot l'Imperi jerifí és treballat des de ja molt. Els informes del cònsol alemany a Larraix, al servei dels Afers estrangers, ens han fet saber que ja l'any 1933 havia estat constituït a Tetuan un centre antifrancès, sota la direcció dels comissaris centrals del partit nazi al Marroc espanyol: Langenheim, lengüner dirigent d'un sindicat miner, i Schilliching, preceptor en la família del primer. Un cert cercle Fichte s'ocupava de la literatura de propaganda, i la policia francesa havia agafat més d'una vegada els seus fascicles a Casablanca. L'any 1935, una oficina de premsa passava informacions i articles a tota la premsa marroquina i àdhuc algeriana. El cònsol de Tetuan, Siebold, sostenia relacions directes amb alguns cap snacionalistes àrabs. El jove Langenheim descriu amb alegria els nombrosos conflictes entre jueus i àrabs al seu patró von Ribbentrop.

«No és solament Tànger allò que compta—escrivia un dia Schlichting—, sinó també la zona francesa, també l'Oran.» El *Times* ha descrit recentment els poderosos efectes de la propaganda feixista realitzada entre els indígenes. Els grans diaris francesos han subratllat que la instal·lació de forces alemanyes més o menys disfressades al Marroc i la seva acció sobre les tribus eren susceptibles de paralitzar la mobilització de les tropes franceses a l'Àfrica del Nord, que es componen de 124 mil homes, dels 643.000 amb què

SABOTATGE SIGNIFICATIU

En una carta dirigida al Grido del Popolo pels voluntaris italians que lluitin la Brigada Internacional al front de Madrid, es diu:

«La seva artilleria ha disparat avui més de 100 obusos, però solament 15 han esclatat. Les municions són italianes i alemanyes. Han tirat amb morters de 105, nosaltres hem examinat els obusos i podem certificar que aquestes municions han estat sabotades pels obrers que les han fabricades.»

UNA CASA DE REPOS PER A FAMILIES

El Comitè de la fàbrica metallúrgica de Kusbass, a Novosibirsk, ha obert una casa de repòs per a famílies. Hi descansaran els stajanovistes de la fàbrica. La nova casa de repòs està situada enmig d'un magnífic bosc de pins. Les 30 amples sales de la casa de repòs estan proveïdes de mobles confortables. Una sala és reservada especialment per als jocs i balls. Hi ha també un dormitori i una sala de joc per als nens. L'alimentació dels obrers a la casa de repòs, ha estat confiada a un cap d'hotel experimentat.

SOLIDARITAT

Harry Pollit comunica que el Comitè unificat de l'Associació internacional dels ferroviaris, havia acordat posar a disposició del fons d'Espanya, 6 lliures esterlines setmanals. La unió dels teixidors de Nelson, envia 25 lliures. El vaixell de la joventut anglesa, amb carregament de queviures, ha arribat ja a València.

UNA CRIDA DE CITRINE

Enfront de les creixents crítiques sobre la inactivitat del Partit Laborista anglès, en els afers d'Espanya, Citrine publicà una crida a *El Daily Herald* a favor de l'ajut a l'Espanya republicana. Després d'enumerar els esforços fets pel Partit Laborista a favor d'Espanya, Citrine invita els seus adherents a recollir fons per a la instal·lació a Madrid d'un hospital que exigeix una quantitat de 15.000 lliures i 1.000 lliures per mes per al seu sosteniment. Citrine acaba amb una crida en nom de l'humanitarisme, de les llibertats polítiques i dels ideals democràtics.

MESTRES D'UNIFORME

Al començament del 1934, tot el personal docent d'Itàlia fou obligat a vestir d'uniforme durant les hores de classe. Com que aquesta pràctica va caure en desuetud, ara el Govern de Mussolini acaba de reiterar l'ordre.

Les analogies entre el règim de la creu ganxuda i la doctrina de la creu semblen evidents al primer cop d'ull, però cal esguardar de prop l'esperit d'aquestes disciplines per a veure-hi diferències. La religió feixista recolta damunt la fe, com la cristiana: «o bé hom té confiança o bé no en té», ha dit Mussolini, i: «la fe sols transporta les muntanyes». El cristià creu perquè la raó i la filosofia són incapaces de donar raó del món absurd («credo quia absurdum»), però la política no és pas igual: la raó pot posar claredat en el desordre de les relacions socials. Sense poder invocar una sola raó confessable, els feixistes han utilitzat per a llur política aquesta divisa — que només hauria d'ésser religiosa — que no demana raons.

Han adoptat també la idea de redempció: el pecat original, la tara, és de néixer jueu, i d'això hom no se'n rescata; però els alemanys de sang pura són rescatats pel feixisme: «Itàlia ha de rescatar els seus fills de la misèria»; «estem segurs d'haver guanyat la nostra redempció imponent a cadascú una necessitat irresistible de fusió amb la massa», és diu a Alemanya. Redempció formal, mística, orgull, no conquesta d'una supernatura sobre la natura inferior, ni tan sols reeducació com a la U. R. S. S.

En totes dues morals trobem la lloança de la pobresa, el mateix consell de no immiscuir-se en allò temporal. L'antinòmia del clergue i del laic. «Cal practicar la ignorància, si no el menyspreu dels afers», diu Mussolini, i deixar-los fer als porcs, els explotadors, que no entraran en el quadre d'honor del feixisme. Exigeix encara «la donació absoluta». Solament valen els que se sacrifiquen. «Cal aprendre a sofrir», diu Hitler. Per què? Per ésser un bon guerrer. No és que jo sigui partidari del sacrifici cristià, però s'ha de reconèixer que la moral cristiana, la referència celestial del cristianisme són unes hipòtesis serioses; sacrificar-se per l'honor social és un mite.

Els sermons de les esglésies, els discursos polítics dels socialismes nacionals, prediquen la mateixa puresa: «la camisa negra no ha d'ésser duta, diu Mussolini, més que pels que porten al pit una ànima pura» (noteu l'ànima del pit i no del cap!). La puresa suprema del feixista és quan es llança fora de la trinxera vers l'atac, la baioneta calada; quan té comunió amb la mort; és molt senzilla: va a fer-se no-res.

La fórmula cristiana: «Els primers seran els darrers», a la qual la hipòtesi d'un altre món dona un sentit profund, inspira als feixistes que exploten aquesta idea per no donar als pobres allò que demanen: la primera glòria és per a tots els que són els menys afavorits de la nació — per descomptat, una glòria purament verbal.

L'assimilació a un crist del dictador corona aquestes semblances, o més ben dit, aquests plagis, hipòcrites i de nul·la fe del cristianisme. El Führer no té res d'un déu joíus i creador, és un déu dramàtic, sofrent. Un crist alemany que inutilitza el crist jueu, que encarna el geni del seu país com Jesucrist la humanitat adolorida. Un crist gasat, un déu que sofreix pels seus fills, que porta la seva creu, que té la seva passió nacional; i que rescata els alemanys per les laringitis que contrauen al seu servei, pels seus maldecaps, per la seva tortura de nervis víctima de l'intellectualisme, de la civilització greco-latina, desvitalitzada, asfixiant, opressora. En no poder donar la felicitat als homes, ja que segons ell, aquesta felicitat és impossible en aquest món, dona l'exemple del sofriment, demana que hom el segueixi en el seu calvari, en la seva croada.

El feixisme és una mena de mal cristianisme, desarrelat (sense arrels que s'hi enfonsin), un cristianisme de l'orgull. Cada feixista es considera com una mena de crist sacrificat pels altres països injustos. El cristianisme nacional treu al Crist tot allò que té d'humà: l'amor (llur pròisme ha deixat d'ésser qualsevol home), la humilitat, la sinceritat (la confessió).

Hitler treu el Crist, perquè és internacional — catòlic —, no precisament a causa de la seva doctrina. Segurament que els nazis haurien estat catòlics oficialment si el cap de l'església s'hagués escaigut en llur país, com ho són els italians, ja que el cristianisme serveix llur turisme, llur publicitat i llur glòria. El cristianisme del feixisme, o bé el seu anticristianisme, són dos truos com els altres temes ideològics del feixisme; si el feixisme espanyol resulta vencedor, serà perquè ha jugat la carta catòlica. No hi ha, en això, cap mena de sinceritat ni cap mena de puresa filosòfica. No és més que baixa política.

HENRI POLLES

Llegiu cada divendres
LA CORRESPONDENCIA INTERNACIONAL

EL REALISME

Realista. Jo sóc, jo vull ésser realista i no compreno l'enúig que aquesta paraula causa a certs amics nostres.

Ésser realista és, abans que res, veure clar, copsar, dins llur complexitat, els fets actuals, posar les possibilitats, avaluar sense il·lusió el poder dels adversaris i el propi poder; és comprendre que les forces morals: fe, entusiasme, misticisme, valen tant com les forces materials.

Ésser realista, és regular les accions, desplegar els esforços per tal que tinguin un objectiu pràctic, precís, realitzable, sigui l'assoliment d'una evolució possible; és no fer res d'inútil; és cercar el millor rendiment; és saber que sovint un compromís dubtós val més que una desfeta segura.

Ésser realista, és veure els homes tal com són, sense dissimular llur egoisme i llurs febleses; és no engranyar-se a un mateix; és controlar sempre els propis sentiments per la raó.

Ésser realista, és seguir l'evolució dels esperits fets; és saber desprendre's a temps de velles fórmules inservibles, és revisar la doctrina quan cal, per tal d'adaptar-la al món transformat.

Ésser realista, és saber que la societat futura no sorgirà de cop i volta i que caldrà passar per etapes successives abans d'arribar-hi; és preveure aquestes etapes i preparar-s'hi; és voler fer passar els esdeveniments per sota l'aro de la pròpia voluntat i no deixar-se arrossegar per ells.

Ésser realista, és viure, obrar en el seu temps; de restar en la vida ardent i dinàmica.

Ésser realista, és, per emprar una expressió coneguda: tocar de peus a terra, la qual cosa no ens ha de privar d'esguardar les estrelles.

B. MONTAGNON

—Anem a conquistar el món.
—Ei! Si els treballadors volen.

Darreres paraules de D. Miguel de Unamuno

"Aquesta gent van contra la intel·ligència; si triomfen, Espanya, pobre país malalt, es convertirà en un país d'imbecils". — "Visc en un infern i estic voltat de la més vergonyosa follia col·lectiva"

Fou un diumenge, el 20 de juliol, el dia que els rebels espanyols s'ensenyoriren de la vella ciutat universitària de Salamanca. L'ur primera preocupació fou cridar l'anterior Ajuntament, el que havia regit la ciutat durant l'etapa de Gil Robles. Entre els regidors hi havia el vell don Miguel de Unamuno, exiliat per la monarquia, honorat i nomenat rector vitalici de Salamanca per la República.

Don Miguel, aquell 20 de juliol parlà als rebels i el seu discurs recorregué el món sencer entre els ecos complaents de la premsa de Franco, Hitler, Mussolini i Salazar. El vell parlà de la defensa de la civilització d'Occident, tractà Azafia de criminal reincident, saludà a la romana...

El republicà d'ahir es convertia de prompte en la personalitat més rellevant del feixisme espanyol...

Transcorregueren algunes setmanes. Rumors contradictoris arribaven de Salamanca. Don Miguel tornava a l'ombra... De primer se sabé la seva destitució; fa uns dies la seva mort. Un rumor s'estengué ràpidament: havia estat afusellat pels feixistes. Què havia passat en realitat?

Hem tingut la fortuna de parlar amb un periodista estranger que es trobava el passat mes a l'Espanya rebel i que tingué amb Unamuno una llarga entrevista abans de la seva mort.

Podem certificar l'absoluta autenticitat de les seves paraules. El periodista — no podem donar el seu nom — coneixia Unamuno des de feia llargs anys i don Miguel li parlà amb el cor obert durant algunes hores, demanant-li que comunicés el seu missatge al món. Repetint ací les seves paraules, el nostre amic periodista té la sensació de complir, en certa manera, l'última voluntat d'un mort.

«La primera actitud d'Unamuno el juliol últim — ens diu el nostre amic — s'explica sense dubte per l'odi personal del vell professor contra Azafia. Cal dir també que durant els primers dies, a Salamanca, el feixisme no presentà immediatament la seva sagnant faç. La gairebé totalitat dels republicans, sense distingir matisos, havia estat empresonada; però, almenys, les execucions havien estat rares.

Però els «senyors» de Valladolid no frígaren a arribar a Salamanca, i, després de tractar els feixistes locals de «filles de Maria», es posaren personalment al cap de la repressió. Els afusellaments en massa començaren. Se cita com a exemple el marquès de Lleó, que un dia fou afusellat fredament els seus disset colons i el seu metge, sense el menor pretext, i després intentà passar per boig.

Tots aquests fets, que es contaven en veu baixa a l'aterrida Salamanca, començaren a influir profundament en Unamuno, i ja el mes d'agost no volgué contestar a la salutació feixista de Mola, ho i dient-li: «Vencer no és convèncer». Aquestes paraules han corregut de boca en boca tota l'Espanya sotmesa als rebels, i han traduït un sentiment general.

El primer d'octubre, el curs fou solennement obert a la Universitat. Unamuno no volia fer ús de la paraula, però es presentava oficialment a Franco. Fou el professor Maldonado qui féu el discurs d'obertura.

Després dels incoherents llocs comuns feixistes, Maldonado es lliurà a un violent atac contra els catalans i els bascos. Unamuno, com és sabut, era basc, i el bisbe de Salamanca, el qual es considera com a poc favorable als rebels, català, també assistia a la cerimònia.

Unamuno no pogué suportar els insults. Al final, prengué la paraula i declarà que els bascos i els catalans valien més que no els castellans, i afegí que era un bonic joc cridar contra les dones «rogues» que es baten com milicianes, mentre ací, entre els rebels, s'assisteix al vergonyós espectacle que dones cobertes de relíquies i escapularis acudeixen a presenciar els afusellaments com si fossin al teatre.

Un veritable tumult seguí a aquestes paraules. La dona de Franco, que estava present, es desmaià, mentre el general Millan Astray cridava: «Morin els intel·lectuals, mori la intel·ligència!» i provocà protestes en alguns professors, com Bermejo.

Els feixistes abandonaren el saló i deixaren sol Unamuno. A la nit volgué anar a un cercle local, del qual era soci d'honor. Fou esbroncat i expulsat.

Pocs dies després, era destituït del seu càrrec de rector vitalici de la Universitat. Jo coneixia tots aquests fets quan em dirigia vers el domicili de don Miguel i no em sorprengué veure que la seva casa estava vigilada per alguns policies. A Salamanca corria el rumor que estava

presoner, que Franco no li perdonava haver volgut exercir amb justícia el seu càrrec de rector, rebutjant destituir catedràtics per raons extraprofessionals i protestant contra l'empresonament dels republicans.

Don Miguel era el mateix home de barba blanca i ulls joves i clars que coneixíem al Boulevard Saint-Michel fa deu anys, durant el seu exili.

No em treuran d'ací més que mort. Jo no sortiré ja mai més — als carrers de Salamanca — em digué. No em treuran d'ací més que mort. Ho he dit al comissari encarregat de la meua vigilància.

Periodistes estrangers vénen a veure'm. L'altre dia, vingué un portuguès que em parlà del gran entusiasme que existia per Franco. Això no és veritat, li vaig contestar. No existeix aquest entusiasme; ha abandonat definitivament els qui pogueren sentir-lo per aquest règim. Queda solament el terror, un terror que és cent vegades pitjor que el que ens diuen que existeix entre els roigs.

Un dels meus amics, un escultor, que es bat a les files falangistes, al front de Santander, m'ha escrit sobre el «terror roig» una carta evidentment dictada per la censura. Jo li vaig contestar també — pensant menys en ell que en els censors — que no em contava més que mentides, que vivia en un país dominat per Mola on regnava un terror cruel, sàdic, cínic i tant més espantós quan no amb el fruit d'excessos individuals, sinó que estava metòdicament ordenat i organitzat pels caps falangistes.

Aquesta gent afusella la intel·ligència. Mola és el digne fill de Martínez Anido i Arlegui, els canalles que, amb Primo de Rivera, desferen les files obreres amb els pistolers a llur servei.

Jo hauria cregut que aquest moviment era un moviment que salvaria la civilització, perquè pensava que operaria per mitjans cristians. Al contrari, he vist triomfar amb ell el militarisme, al qual sóc fonamentalment i totalment oposat.

Vaig parlar a don Miguel — continua el periodista — dels homes que afusellaven coberts d'escapularis, dels capellans que arriben a cridar a la trona «Visca la dinamita!», i s'indignà amb mi davant d'aquests fets. Em digué que ha llançat de casa seva diverses vegades els qui han acudit a demanar diners per a l'exèrcit d'AQUEST CANALLA DE MOLA. Afegí que, malgrat les seves gestions, han afusellat molts dels seus amics, en particular Salvador Vila, rector de la Universitat de Granada.

Aquesta gent va contra la intel·ligència —

cia — afegeix Unamuno —. Els intel·lectuals són afusellats. Si triomfen, Espanya, pobre país malalt, es convertirà en el país dels imbecils.

I què me'n diu d'aquests alemanys que es veuen pertot arreu als carrers de Salamanca i que canten sense parar el "Deutschland Ueber Alles"? Es això una guerra nacional o una guerra internacional?

Unamuno em parlà també del Govern de la República. Segueix considerant Azafia com un enemic personal. Té en canvi encesos elogis per a Indalecio Prieto, el qual considera l'home més intel·ligent de l'època. M'ensenya des de la finestra els policies que vigilen el carrer:

Mireu-los, estan aquí perquè jo no vagi a cridar al món sencer les raons per les quals m'han llançat de la Universitat, per no deixar-me dir que, mancats d'èxit al front, afusellen en massa a la rearguardia. Però jo he escrit a l'estranger, a França, a Anglaterra, a Portugal, per dir fins a quin punt aquest moviment és inaudit, sàdic, cruel, bestial. Però estic segur que les meves cartes no han estat cursades...

No m'han afusellat encara. Don Miguel té la censura de Franco. Després d'una entrevista que durà més de dues hores, em lliurà unes paraules escrites per ell que constitueixen un missatge al món.

M'acomiadà amb aquestes paraules: Us autoritzo a dir pertot arreu, en nom meu, que visc en un infern i que estic voltat de la més espantosa bogeria col·lectiva.

Aquestes foren les últimes paraules de don Miguel, les últimes potser l'eco de les quals arribarà al món.

No he pogut conservar el seu missatge per a creuar la frontera. Està en lloc segur en territori rebel i serà un dia publicat. Hi trobareu la major part de les frases que he repetit ací i també aquesta: «Estic vigilant, no em deixen sortir; però, no obstant, no m'han afusellat encara.»

Aquestes últimes paraules, després de la mort de don Miguel de Unamuno, adquireixen una tràgica ressonància.

GEORGES SADOUL

Cant a la mort

O, Mort! Germana gran dels amors, sempre verge i sempre feunda, tu, la que jo he reconegut en el primer sospir de la meua joventut, la que jo he sentit a cada embranzida del meu oïve entusiasme, a qui puc oferir ja més de trenta anys de treball, dolça benaurada Mort, podries tu atemorir-me? No ets tu, per ventura, la que jo adoro en l'amor i l'amistat? Tu, la que medito en la veritat eterna? Tu, la que conreo en aquesta natura, la comunitat de la qual arriba a ofegar en el meu cor el sentiment de la meua pobresa? Tu, en fi, a qui jo he aixecat un temple en la meua ànima i a qui jo no cesso d'invocar, o, sobirana «Justícia!»...

Si véns avui, estic a punt; estimo els meus i en sóc estimat; he ben combatut, abonum certamen; si mancaments he comès, almenys no he desesperat de la virtut; i m'he redreçat sempre. He començat el meu testament, que d'altres acabaran, i tino la ferma confiança que tot aquell que l'haurà llegit, comprendrà aquesta força veritat: que no hi ha servitud per a aquell que ha fet un pacte amb la Mort. Si no és fins demà que véns, estaré encara millor preparat; hauré treballat més encara, l'abraparé amb afusellat més ardent. Si trigués deu anys, partiré com per al triomf.

P. J. PROUDHON

La cançó de ruta de Franco

—It's a long, long way fins a Madrid!

CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA JAUME I, 44 TELÈFON 41553

TALLER DE FOTOGRAVAT COLLECTIVITZAT ANTONI MARTÍ AVINYÓ, 19, PRAL. TELÈF. 17047

ELS NAZIS A L'AFRICA DEL NORD

(Ve de la pàgina 3)

gèria el sistema polític i econòmic de França, el feixisme tracta, des de fa molt temps ja, fer d'Algèria la seva base d'acció decisiva. Les subvencions dels agents directes de Roma i de Berlín, ajuden indubtablement, des del principi, als grans posseïdors de totes les bones terres d'Algèria i als grans negociants multimilionaris enrolats en els Creus de Foc. El coronel de La Rocque, consagra l'empresa de la guerra civil a l'Àfrica en concentracions i passant revista, el 10 de juny de 1935, a més de 15.000 Creus de Foc i 30 avions, prop d'Alger.

Amb l'ajut del front camperol, el moviment dels grans colons guanya els camperols mig descontents per la mala venda de llurs productes i àdhuc alguns fehhahs. Fa per altra part els majors esforços per a arrossegar les masses indígenes. Els Creus de Foc han aconseguit guanyar la simpatia d'una certa capa de la burgesia àrab i àdhuc de treballadors entre els desclassats, emposos aquests a la major misèria i depressió moral. Han aconseguit això en gran part per mitjà de llur demagogia antisemita, i les tesis hitlerianes sobre aquest punt formen el contingut habitual d'un gran nombre dels periòdics d'Algèria. És té encara present a la memòria els tràgics esdeveniments de Constantina, el 4 d'agost del 1934, en els quals una provocació conduí al saqueig del barri israelita.

El 1935, el feixisme conquerí nombrosos municipis algerins. Arreu es veié fer ostentació d'immenses inscripcions que contenien els pitjors insults contra la República, i la consigna: Mort als jueus, inscripcions enquadrades per creus ganxudes i que àdhuc es trobaven en les barraques i els barris més pobres de les ciutats. Tots els feixistes eren abundantment armats, i, com per atzar un extens contraban d'armes inundà el país. A la regió de Sidi-Bel-Abel, diverses vegades, escamots armats patrullaren pels carrers o muntaren la guàrdia davant les granges, detenien els transeünts i els obligaven a cridar: Morin els jueus! Visca Hitler! El cor del barri de Tlemsen, els oficials i sots-oficials només saluden estenent el braç. La conspiració de Meknès, l'agost darrer, no ha revelat fins a quin punt estava gangrenada la Legió estrangera? A causa de les gegants col·lisions provocades per l'Abat Lambert, alcalde feixista d'Oran, el 28 de juny, a Mostaganem, el districte fou transformat en zona de terror durant més d'un mes. Els atacs a mà armada contra els partidaris del Front Popular són incomptables.

Podrien citar-se centenars de fets que proven l'existència a l'Àfrica del Nord d'un vast complot contra la Re-

pública, els llaços del qual amb el complot directament preparat per Hitler al Marroc espanyol són evidents. El 29 de juliol darrer, L'Esdevenidor de Tlemsen escrivia, sens equè per això hagi hagut de comparèixer davant dels tribunals, les línies següents: «Fem vots perquè Espanya triomfi dels moscuters i realitzi la seva revolució nacional. Després ens tocarà el torn a nosaltres.»

No obstant, gràcies als extraordinaris esforços del nostre Partit, sotmès a una regressió inaudita i pràcticament il·legal fins el maig darrer, el Front Popular ha aconseguit conquistar fortes posicions a Algèria, malgrat que el cos electoral només està compost de 180.000 ciutadans francesos, mentre que sis milions d'indígenes continuen subjectes a impostos abusius. Alguns dels candidats més destacats designats per de la Rocque han estat derrotats. Hem passat en dues circumscripcions d'Alger, de 389 vots comunistes el 1932 a 4.546, i en dues circumscripcions d'Oran, de 1.260 a 5.553. Els nostres oradors han estat freqüentment portats en triomf per les masses indígenes a les quals ens dirigim especialment, puix que finalment havíem lliurat el nostre Partit de les reminiscències colonialistes que durant molt de temps han impedit el seu desenvolupament.

Aquest fou el punt de partida d'un seriós despertar. Homes d'esquerra hostils, els nostres camarades socialistes freqüentment fins aleshores indifereents, compregueren e lvalor i la possibilitat de l'aliança entre els explotats europeus i colonials. Es a aquest canvi que cal atribuir la decisió del govern de concedir la renúncia al seu estatut personal, la concessió del dret al vot a 20 mil indígenes, la legalitat donada al nostre Partit al Marroc, etc.

Totes aquestes mesures de defensa francesa provoquen, per descomptat, la colera dels feixistes, furiosos en veure que el poble àrab col·loca la seva confiança en la França democràtica. Temen per llur agitació allà baix, i és fatigós comprovar les grans facilitats que se'ls deixen per a exaltar Franco i el seu amo Hitler. Enfront dels facciosos d'Algèria s'han donat proves de les mateixes febleses que amb els factors d'aventures de guerra del III Reich. No s'han depurat encara els centres podrits de l'alta administració. Hom s'aconcenta massa, tant amb els somriures dels enemics de França en terres nord-africanes, com amb les «cordials» estretes de mà del Führer. La seguretat de França exigeix mesures més fermes contra tots els rebels la insígnia comuna dels quals és la Creu gammada, a Oran i a Casablanca, el mateix que a Tetuan i Ceuta.

J. BERLIOZ

TORNEM-HI AMB LES JOGUINES BEL·LIQUES

Ja fa molts anys que una veu catalana — ressò d'una campanya de premsa menada a França per Pierre Scize, Gallier, Bossière i altres periodistes de tendència esquerrana — llança el mot d'ordre: prou joguines bèl·liques! i d'aquesta consigna, que en boca d'uns homes de la significació i de la categoria cultural dels esmentats, tenia l'accent i el gruix de la sinceritat i de la valentia, a Catalunya se n'empararen des dels partistes fins a les filles de Maria, passant pel senyor Esteve del Tortell.

Naturalment que aquesta gent va fer una propaganda totalment vana i naturalment també, els botiguers van continuar venent tantes gorres de soldat i tants sabres de fusta com abans. Tanmateix tot va quedar molt bé perquè, després d'obtingudes aquelles quatre llagrimetes sentimentals que eren del cas, cada fill del senyor Esteve pogué continuar anant a la xemeneia palral el matí de Reis, a buscar-hi la corresponent escopeta de llauana.

Però si aleshores era comprensible aquest mesellisme, avui, en plena gestació d'un nou ordre econòmic i social i en plena revolució per establir una millor justícia, és francament inadmissible que es continuï enverinant la imaginació dels nostres infants per la bandarrereria i l'egoisme de quatre desafortunats fabricants de joguines.

Que ningú no em digui que no té

importància, que en aquests moments això són nimietats i que, en darrer extrem, la prohibició de vendre aquestes joguines que imiten les eines de mort destrucció podria lesionar els interessos d'una indústria del país. Aquesta indústria pot readaptar-se perfectament i fer joguines que veritablement serveixin per a entretenir els nois i no pas per a inculcar-los aquella mena d'esperit militarista engendradora de les hordes monstruoses del feixisme que avui assassinen les dones i els infants de Madrid.

Siguem lògics i amatents als nostres principis i a les nostres conviccions. Ara que parlem tant de la U. R. S. S. i de l'esforç admirable d'aquest poble germà per a crear una nova pedagogia més humana i més noble que la vella, ara que lluitem a sang i a foc contra el militarisme i l'esperit cavernari, ara que tenim l'esperança posada en l'esdevenidor, ara precisament, els aparadors de les nostres botigues són plens de tancs de joguina, d'avions de per riure i de cuirassats de cartó. Qualsevol dia — potser arran d'aquesta suggerència meua — hi veurem bombes explosives amb metralla de xocolata i gasos asfixiants a base de vainilla o d'aigua de Colònia. Ja res no ens podrà sorprendre.

Cal crear una escola racional que elimini de l'educació dels infants els estúpids prejudicis d'abans i els infonjuts una lògica preocupació pels nombrosos problemes que es plantejaran en una societat futura.

I sobretot, cal que els ensenyem que si hem declarat la guerra a mort al feixisme i a la reacció, no és pas que acceptem aquesta com una cosa legal ni tan solament tolerable, sinó que, ben al contrari, és perquè aquest feixisme i aquesta reacció que combatem, representen precisament el ferment etern del bel·licisme guerrer.

RAMON MARTÍ

LES IL·LETTRES

CARLES CAPDEVILA

La mort recent de Carles Capdevila ha fet reviure en el meu record els anys que vaig exercir de periodista. Ha estat per mi un record dolorós, ja que aquells anys representen una convivència contínua amb aquest home que acaba de deixar-nos durant la qual vaig poder apreciar a fons la seva bondat, la seva simpatia i el seu valer. Nit darrera nit, Capdevila prodigava als companys de redacció les seves qualitats animadores, paternals i amicals, aleshores, que captivaven i el feien estimar de tots els que el tractaven; la seva desaparició deixa un buit insubstituïble, àdhuc per a aquells que feia ja uns anys que les circumstàncies de la vida ens havien separat.

Carles Capdevila era tot un caràcter, de personalitat acusada, un poc velat per aquella seva manera d'ésser bo. Era un home emprenedor i actiu que donava empenya a les empreses i sabia fer rutil·lar els que el voltaven tan sols amb l'exemple propi i amb paraules amables. Ell tenia una idea clara de les coses i les desenvolupava amb seguretat i decisió; veia les solucions amb un sol cop d'ull i definia amb dos mots. Possedia meravellosament el do de gents i estava dotat d'extraordinàries condicions diplomàtiques; era el que se'n diu un home fi. A totes les redaccions periodístiques solen rebre's visites desagradables de persones que se senten molestades, sovint amb indignació, per una informació mordaça o àdhuc cruel o bé per un error lamentable, fill de la precipitació amb què es fa un diari; Capdevila s'encarava amb aquestes persones, penetrava immediatament llurs psicologies i sabia, no solament fer depositar actituds irades, sinó convèncer-les fins el punt que tothom marxava satisfet i poques vegades calien rectificacions. Davant de qualsevol persona o d'una actitud sobtada, Capdevila es concentrava silenciosament i de seguida sabia com havia de comportar-se; era bo fins a la dolcesa, i això, unit al seu do de gents, constituïa una qualitat i una arma magnífiques.

Aquesta bondat no li permetia mai comportar-se d'una manera autoritària, a desgrat dels càrrecs que ocupava. Com aquell que no fa res, convenia i s'imposava per la dolcesa. Suava, Domènec de Bellmunt ha parlat d'aquesta seva bondat i l'ha volgut concentrar en el seu tracte amb mi, en una època en la qual jo era, segons l'amic Bellmunt, força bohemí; l'anècdota, explicada amablement, té un bon troç d'exagerada, però, fet i fet, és un exponent de la bondat i del tracte afable de Carles Capdevila. La meua joventut de llavors feia, ben segur, que algunes vegades jo complís el meu comès periodístic un poc lleugerament i, no obstant, mai no m'havia endut un reny, per amable que fos, de Carles Capdevila.

Aquesta bondat, però, determinava les falles de Carles Capdevila. La seva dolcesa era moltes vegades excessiva. Quan sabia que havia de ferir un sentiment o quan les seves paraules no convenien, no gosava imposar-se. I també esdevenia a vegades víctima dels abusos d'altri; es coneixien la seva incapacitat per a negar res i la seva disciplina ferma i quan el que en podríem dir «altes esferes» del diari havien d'enfrontar-se amb realitats molestoses, era Capdevila l'encarregat d'executar-ho amb la seva paraula dolça i convincent. El no haver de donar la cara determina molts cops arbitrarietats quan no es poseix una moral sana, i Carles Capdevila es veïa més d'una vegada obligat a servir d'intermediari, millor, de braç executor d'injustícies; a dolorit, Capdevila complimentava l'encàrrec, ell que era incapaç de molestar ningú, sense deixar entendre mai d'on procedia.

La personalitat de Carles Capdevila es manifestava per tres activitats distintes, en totes les quals ocupava un lloc ben destacat: el periodisme, l'escena i l'art literari.

Darrerament, era el periodisme el que absorbia la quasi totalitat de les seves hores. Ell era l'ànima de *La Publicitat*, de la qual fou redactor en cap des de la seva conversió al català i director durant aquests darrers anys. En el diari esmerçava l'energia anònima de fer-lo i una activitat, quasi sempre igualment anònima, d'articulista. Els articles de Carles Capdevila eren clars i precisos, d'un estil natural i ple d'elegància, sense sequedat; no emprava aquell nerviosisme tan característic en la majoria dels estils periodístics, sinó que, fent ús d'una mateixa concisió, donava als paràgrafs una major amplitud. Construïa i raonava amb excel·lent lògica. Tot això feia que els seus articles, deslligats sempre de la demagogia i im-

pregnats d'optimisme i de sana catalanitat, adquirissin un caràcter inconfusible. Quan al diari apareixia un article mancat d'aquestes condicions de serenitat, sense por d'equivocar-se podia dir-se que no era de Carles Capdevila; analitzant bé l'article, hom veia de seguida que no posseïa aquelles bones condicions periodístiques que tenien els seus treballs.

Abans d'entrar al periodisme, Carles Capdevila era ben conegut com actor escènic. Els seus records sobre l'estrena de *L'Ànima del Senyor Esteve*, de Santiago Rossinyol, són massa vagues — les seves interpretacions anteriors tenien lloc quan jo era encara un infant — perquè pugni recordar-ne el seu art d'execució. No obstant, vaig poder conèixer la seva labor d'actor en ocasió de la representació única que de *Silen-*

ci, d'Adrià Gual, donà el 1924 al Teatre Intim. Capdevila hi interpretava, com en l'estrena pública de l'obra el 1903, el difícil paper de mestre; i el rol, no obstant el seu desentrenament, fou jugat amb una naturalitat sorprenent; posà en les paraules el vel d'emoció i d'acaplarament que calia, sense la menor estridència. Per a tots aquells que no havíem vist o no recordàvem el treball d'actor de Carles Capdevila, fou una veritable revelació. Ens trobàvem davant d'un actor intel·ligent que sabia penetrar el fons del paper que posava en joc i que pel seu cert de naturalitat li donava una vida brillant i captivadora; l'escena catalana hauria necessitat actors com ell.

Capdevila, però, feia set anys que s'havia retirat del teatre, desenoïtat per la decadència d'aquell art i fastiguejat de la corrupció que moltes vegades regna de teló enllà. Enmig del fatig que significava, especialment per a un home veritablement artista com ell, exercir una professió abandonada d'una activitat decadent, Capdevila estudià la carrera d'advocat per a poder-se'n lliurar. No feu mai d'advocat, però, sinó que abandonà el teatre per a entrar al camp periodístic.

No obstant, estimava massa l'art escènic, que abandonà precisament a causa d'aquest seu amor, per a desentendre's del tot del teatre. Hi tornà diverses vegades, però com a director o com a escriptor.

Com a director, demostrà sempre un profund coneixement de l'escena i posà una extraordinària cura en la fidel interpretació de les obres.

Carles Capdevila escriptor, tenia també un real valor, determinat especialment per l'ús que sabia fer de la seva experiència, de la seva cultura i de la seva fina percepció.

El quart de la sort, en un acte, és la seva única obra teatral; dotada d'una gràcia alada, precisa en tot moment, intel·ligent, filla d'un autèntic literat, la peça obtingué una bona acollida per part dels entesos, de la crítica i del públic.

Es palesen més les condicions de Capdevila com a escriptor, però, en l'assaig, en la seva única novel·la — oferta quan ja es trobava en edat madura — i en la tasca de traductor.

En l'assaig, en la seva majoria dedicada a la crítica artística, posseïa una clara visió, una concisió justa que li feia definir una obra o un autor amb poques paraules i un estil que es manifestava com el periodístic que li era peculiar artitzat. La seva labor d'assagista es troba esparça entre els fulls de diaris i de revistes i podria constituir un aplec molt notable.

Era també autor d'una biografia de

Santiago Rossinyol, editada pels «Quaderns Blaus», que constitueix una petita obra indispensable per al coneixement i l'estudi del nostre humorista.

La seva novel·la *L'amor retrobat* (1980) és una obra de major volada i específica per a evidenciar el singular talent d'aquest escriptor que la feina quotidiana li ha impedit de donar-nos tot el que podia. Per aquest motiu, en parlaré amb una extensió tal vegada un poc desmesurada.

L'amor retrobat no respon a cap invocació de la novel·la catalana. Tampoc no és una novetat el seu tema, a bastament tractat a través de mil prismes diversos. És una novel·la d'anàlisi rica i complexa. En això radica tot el seu valor intrínsec; l'autor es proposa, més que explorar una ànima, crear-la, i ha reeixit sense atenuacions. Hi ha una complexa plaença — de la qual deriven els defectes i els encerts — a donar el màxim rendiment a la psicologia estudiada, fins a espremer-la. L'argument no és sinó un pretext — pretext necessari, però que hauria pogut conduir aquest argument cap a un altre camí si fos possible que unes altres accions produïssin exactament les mateixes reaccions anímiques — per a fer moure aquell ésser que és el centre i nervi de la novel·la. Capdevila sap bé que l'anècdota, per si sola, és un element secundari, i porta aquest principi fins a velar-la, com a través d'un vidre glaçat o com un paisatge vist des de l'altra banda d'una atmosfera urbana, per l'anàlisi impetuosa de la psicologia d'un sol personatge. Tant se'ms en dona si la muller de Ramon i el seu amic s'entenen o no — per aquesta causa no és cap defecte que des del principi s'endevini que l'anònim delator de l'adulteri resultarà sense fonament —, puix que l'essencial és que el protagonista, podríem dir l'únic personatge de la novel·la, cregui en l'amor il·legal d'aquelles dues ombres.

L'ànima convencional de Ramon és presentada al viu. Inflada de vilesa i depravació pel fracàs, és una ànima opaca que no pot abastar-se fàcilment; la seva complexitat és treballada amb rara intel·ligència. Gastat per la vida, Ramon se sent anorreat, definitivament vençut. La impotència li posà entre les mans l'arma homicida. Fou aleshores que l'anònim el conduí a la reacció. Ramon, esperonat per la nova fuetada cruel que rebia, insospitadament, no disparà el gallet, sinó que volgué donar-se una existència estranya, com una reencarnació en un altre món. Havia devallat tant, ja, que l'oprobri li era la salvació. El rar plaer d'esdevenir el marit consentit per a martiritzar refinadament, hipòcritament, cèntricament, la muller i el seu amant li donà amb vigor el nou alè. Era la gelosia, l'amor a la seva esposa, o bé l'abjecció allò que en el fons impulsava Ramon? Aparentment, només l'emmenava l'absència de noblesa i de dignitat, i així el veiem deixant-se humiliar i desesperant-se en notar que hom no li dedicava la rialleta irònica que s'esqueia a la seva condició de cornut. En realitat, però, la vida nova de Ramon era deguda a veure's l'honor ultratjat. Aquella desesperació, nova reacció de la seva ànima tota clara i obscura, flux i reflux, el conduïa a un estat passional, en el qual la vilesa no és ja freda indiferència perversa, sinó protesta impotent d'aquell que, en lluita dolorosa, no vol deturar la marxa decidida d'allò que amaria sotmès a la quietud. La fatalitat arrossegat, implacable, el seu destí, i quan ha vist bé que era només el sentiment de l'amor el que li desfermava l'ànima, la mort s'emporta els dos fantasmes. Fins aleshores no es donà compte del seu gran error, fins aleshores no ven d'una manera evident la innocència de la seva muller. I quan el mal és irreparable, Ramon s'adona lúcidament que ella tenia una ànima rica que no havia sabut descobrir mai.

Novella intensa, en la qual el caràcter de Ramon hi és bastit amb la meticulositat de l'orfebre, *L'amor retrobat* fibra com un penetrant agulló. L'obra no és pas escrita amb facilitat; s'hi noten esforços per a no enterbolir gens el seu propòsit; la prosa correcta és clara i elegant, però turmentada, i l'anàlisi, en el desig de precisar, resulta deixada, si bé és diàfana i reflexiva. Altrament, degut al fet de presentar gairebé un sol personatge, les reaccions anímiques prenen el caràcter de monòleg, que arriba a la monotonia. *L'amor retrobat*, doncs, resulta lent i afectat. A estones, un dramatisme puixant dona més intensitat a l'aventura espiritual tractada; és amb tanta traça que es manifesta, aquest dramatisme, que causa sovint veritable emoció i en alguns moments, quan se n'adona, porta l'autor a l'entusiasme; això, però, resulta un frapant contrast amb la tècnica amb què és tractat el restant de la novel·la. Encara

POESIA

Envelat

Musiques, miralls,
rialles i flors;
i, al ritme dels balls,
plaers i dolors;
i, al vent dels ventalls,
l'encendre's els cors
com foc d'encenalls.

Vers de ventall

Juga Ella, amb el ventall, febrament.
Parla Ell, tot baix, baixet, els ulls
[encesos].
Es venta Ella molt fort. I Ell, trement,
defuig el dard d'un ulls que creu ofesos.
Però amaga el ventall, llàgrima ardent,
mentre somriu Amor calladament.

Cantando come donna innamorata
(XXIX Purg. Dant)

Cantant, cantant d'amor,
oh!, com se'm fa lleugera
la dolorosa via!

Cantant, cantant d'amor,
la negra nit que em voïta
en abada es canvia!

Cantant, cantant d'amor,
la solitud mateixa
se'm torna companyia!

Cantant, cantant d'amor,
vull que m'estrenyi, als braços,
dolça, la Mort, un dia!

CARME MONTORIOL PUIG

Dissabte de Carnaval

Dissabte barceloní:
quin dissabte, aquest dissabte!
Dissabte de Carnaval
sense disfresses barates.

L'única màscara xiscla
oculta a la reraguarda.
(Dominó «quinta columna»
amb careta proletària).

Dissabte barceloní:
quin dissabte, aquest dissabte!
Tramvies congestionats,
congestionades les Rambles,
caçadores i pistoles
omplint cinemes, teatres.

Cafès d'atmosfera densa
amb mapes damunt les taules,
amb solucions i estratègia
de generals de quincalla.

I a Màlaga i a Madrid
lluïtant, morint per nosaltres.
Dissabte de Carnaval:
posa la mà a les espatlles
dels disfressats de lleials
i arrabassats de la cara
la carota de valent
que porten tan mal posada.

Dissabte barceloní:
vibra amb els homes que cauen
i servei el més clar diumenge
per quan tornin els qui es baten.
Vigila aquesta alegria
inconscient, esbojarrada,
sense nord i sense fita
dels que eriden i no es baten.
Pensa en els fronts de combat;
el que s'hi juga la Pàtria.
Embolcalla't amb la veu
dels morts de la nostra raça.

Dissabte barceloní:
redreça't com una llança
oblidada un jorn obscur,
després d'un combat, torçada,
i branda-la al vent que escolta
els secrets d'aquest dissabte.
No parlis, no diguis res.
Però sigues implacable,
dissabte de Carnaval
befat per la reraguarda.

J. GIMENO-NAVARRÓ

Nocturn província

El vent tombarelleja
damunt l'herba humida
i les amples teulades
tenen anhels de barques.

(Quina vela negra infanta
en el mar?
Quin somni rar
té la campana?)

Darrera els vidres de moltes
finestres es petrifiquen
rostres de sal i angúnia
i remolins de rams de verdes
estrelles s'encenen
en les places dels pobles,
íntimes com les falde
de les mares pobres.
La nit es posa de puntetes
per millor retallar la lluna
i els sants de les fornícules
es vesteixen de paisà
i se'n van a passejar,
sense por,
per les cruïlles florides
de verges en flor.

(Quines ales blanques
dormen els infants!
Que feixugues de planys
totes les branques!)

AGUSTI BÀRTRA

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària
per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

en diverses ocasions, en la seva dèria de fer més clara, més precisa, l'ànima creadora, Carles Capdevila dona a Ramon o als seus actes qualificatius ben balders, ja que es desprenen de l'anàlisi i del desenvolupament de la novel·la; és el lector qui ha de definir, pels seus actes, els personatges, i la insistència de Capdevila en els qualificatius fa semblar que en escriure l'obra tingué una desconfiança en la seva força analítica i narrativa.

En allò que Carles Capdevila escriptor reeixí d'una manera definitiva, però,

J. ROURE-TORENT

El més gran assortiment
en llibres de
SOCIOLOGIA

el trobareu a la

LLIBRERIA CATALONIA

Ronda de Sant Peré, 3 - Tel. 24647

LES LLETRES

Un conte de Pere Mas i Perera

L'EMANCIPACIO D'ADAM I EVA

ADAM. — Bona pensada, això de muntar a cavall, no et sembla? Aquest (N'assenyala un.), resulta talment de cursa; més que córrer, vola, i sovint he d'abraçar-m'hi al coll, perquè, si no, perdria l'equilibri.

EVA. — Realment, ara t'estalvies moltes caminades.

ADAM. — Mira, avui he recorregut com si res les terres de la riba esquerra del riu; ara ja conec tot l'Edèn. Per cert que he fet força vocabulari: (Amb èmfasi.) És una tasca d'allò més delicada i urgent.

EVA. — I també un esforç cerebral massa gran per a tu.

ADAM. — Si tu em poguessis ajudar, rai! Però ja vas veure l'altre dia com tens poca imaginació i dupliques els noms. ¿A qui s'acut d'anomenar «llagosta» dos éssers tan diferents com són un crustaci ficat a l'aigua tot el sant dia i un insecte saltamarges? Empobriries innecessàriament el lèxic. Jo hi vaig amb més compte, francament: quan he de batejar plantes, bèsties o aus, em preocupo de saber, de primer, la família i l'espècie a què pertanyen.

EVA. — Em fa l'efecte que et precipites endinsant-te en especialitats sense més ni més. Després no hi haurà qui retingui tants noms. Creu-me, Adam, nosaltres dos, amb pocs noms en tenim prou.

ADAM. — Això que tu em proposes demostraria a la posteritat una gran peresa mental nostra.

EVA. — I no la demostra el fet que a mi no m'hagis batejat, encara? Si em crides, només saps dir-me: —Ep, la dona!, o bé: —Tu, companya! I no se t'acut cap nom afectuós.

ADAM. — Això són romanceries teves.

(Hi ha una llarga pausa. Quan reprenen la conversa, la llum ja ilumina el paisatge.)

EVA. — Quines nits tan llargues, pi Adam?

ADAM. — T'avorreixes?

EVA. — Trobo a mancar l'escalforeta del sol, per bé que ara, en aquesta cova, estem millor que no pas al ras. De dia, a vegades, sí que m'avorreixo, perquè això d'estar-me sempre sola, sense ningú amb qui parlar, fa les hores llargues. Es clar que procuro distreure'm tant com puc amb les gallines, els conills, el gat i el gos, però resulta molt monòton. Tu, rai, tan bon punt s'aixeca el dia, et lleves, em demanes l'esmorzar i... ja no tens espera: te'ns vas a les teves. No et torno a veure fins a l'hora de dinar: si trigo un xic a donar-te'l, rondines; menges com un desesperat, talment com si t'empaitessin, i tornes a marxar. Si ara que som tan sols fas això, ¿què no faràs el dia de demà, quan serem més colla i hi hagi passat temps i diversions?

ADAM. — O, les dones!

EVA. — (Esverada.) Pluralitzes?

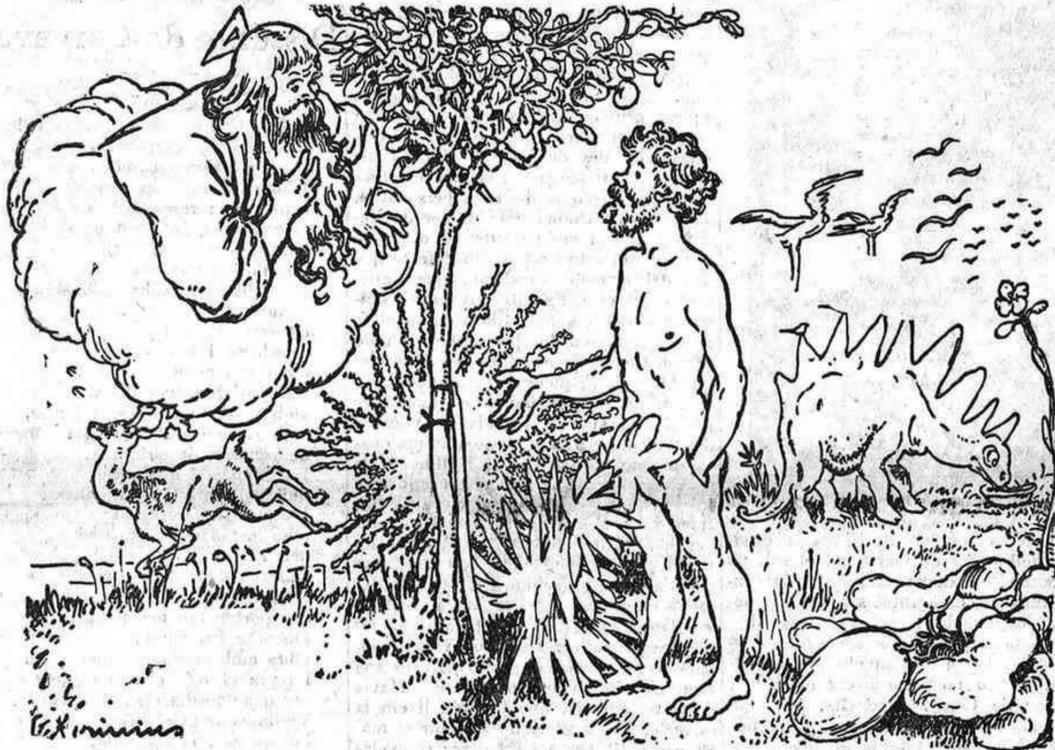
ADAM. — Bé, dissimula. Tu em voldries lligat als teus cabells tot el dia. No ens veiem, ara? No parlem, ara? N'hi ha prou; altrament la conversa perdria interès i, de passada, ens faria perdre molt temps. Tu saps prou bé que la meua divisa és: «qui no treballa, no menja». Si jo no complia el meu pla de producció i de consum —que vol el seu temps—, si no donava cada dia una ullada a aquesta delícia de terres, si no vetllava per la distribució justa del treball i de l'oci, això no rutilaria. Si no menava jo mateix les terres, si em desentenia de l'ordre, aquest Edèn deixaria d'ésser un paradís i esdevindria una olla. El nostre clos té molts jornals de terra de primera i s'hi fa de tot amb molta facilitat: produïm molt i consumim poc, ve una collita rera l'altra i no tenim on posar-les. Si jo no hi poso remei, ens arruinarem. Què cal fer? Cremar les collites? Tirar-les a mar? Fora antieconòmic. Cal pensar en la industrialització i cercar una sortida normal als productes, perquè, altrament, ens amenaça una crisi de sobreproducció. Si bé pel

que fa als farratges, a les patates, a l'herbei i al gra, tenim sort que l'aviram, el bestiar i l'ocellada es multipliquen amb regularitat, nosaltres dos solets no podrem consumir tot el te, el cafè, el sucre, el cotó, el lli que collim, i fora comic que hi habituèssim els simis, el mamut, el dinosaure, la cigonya o l'hipopòtam. Després tenim les gallines, els ous, els cabrits, les vedelles... I, encara, les pells, les vies-

et deixes amb la pell de les guineus — que, per cert, me les has ben esverat! —. No és això?

EVA. — Ben bé això no, perquè tu suposes que perdo molt el temps i vols ignorar que he estat jo qui t'ha suggerit de tenir una balma on dormir, on arrecerar-nos, que sóc jo qui l'endrego i qui ha trobat la manera de fer el parament amb fang de l'aiguamoll, que sóc jo que netejo el corral. El que jo vol-

si us sembla, pactem-ho.» I així ho vam fer. Llavors va fer desfilar per davant meu tots els animals i els vaig anar posant nom. T'hauria agradat molt! Van trigar dos dies a passar. Si haguessis vist el vol dels ocells i dels moixons! Quines filigranes! Van ésser unes diades inoblidables! Més tard, Jahvè va voler-me donar ajut i companyia, de la mateixa manera que el bou té la vaca; el lleó, la lleona; el

pulles i què sé jo. Jo pensava de demanar a Jahvè que ens faci més homes i més dones.

EVA. — (Decebuda.) Que en sóc de dissortada, Senyor! L'Adam està cansat de mi!

ADAM. — No m'exasperis, noia: t'he dit el que feia al cas.

EVA. — I per què no tenim cadells, nosaltres? De vegades, en veure la truja, la vaca, la cabra o la femella de l'orangutan o qualsevol altre animaló com crien llurs cadells, he desitjat de tenir-ne jo.

ADAM. — Et contradia tu mateixa: no fa pas gaires dies que, en demanar-me que matés una guineu per a lluir la seva pell, em retreies la deformació de la truja i de la femella de l'orangutan prenys i deies que t'horroritzava de pensar que tu haguessis de tenir cadells com elles!

EVA. — No hi ha contradicció, perquè l'estruç, la gallina i els moixons bé en tenen i, en canvi, coven ous. I Jahvè bé va fer les primeres gallines i el primer orangutan, com nosaltres. I si ara, com ells, poguéssim tenir pollets o cadells, tu no hauries de pensar que Jahvè et fes més homes i més dones, com vols demanar-li. A mi això de tenir cadells em fa il·lusió, perquè em permetria de tenir algú més amb qui conversar.

ADAM. — Així reconeixes que jo no mereixo la teva conversa.

EVA. — Just! Fes l'orni ara. T'ha interessat mai a tu de saber allò que jo faig o deixo de fer?

ADAM. — Prou maldecaps tinc per a mi tot sol, perquè hagi de carregar-me amb els teus. De totes maneres, suposo com passes el temps: passejant per la vora del riu, quan no tens cura de les bestioles del corral de canyes que vam muntar la setmana passada, o no parles amb el querubí del baluard o no

dria és de poder-te comunicar les descobertes i les emocions que cada cosa i cada dia em proporcionen. Poder-te confiar els meus dalers i els meus sentiments i conèixer els teus, vet ací el que voldria.

ADAM. — Voldries comarejar?

EVA. — No, vull parlar de coses agradables. Tu saps a bastament que mai no en parlem.

ADAM. — I tu també saps que si parlo dels bous, de les lluites de galls o de les pugnes entre l'elefant i el lleó, em dius que els espectacles violents et desplauen; que si parlo de les curses de les llebres i els llebrers, del tigre i la gasela, de l'àliga i el colom, em repliques que no ames la caça; que si t'explico res de les foques, dels simis o dels óssos, respones que el circ et produeix migranya; que si parlo de la sega, de la verema o de l'engreix dels porcs, em contestes que l'economia és massa àrida per a tu, i si vull fer-te fixar en les performances dels àngels, dels falzots o de les orenetes acabes malparlant dels esports.

EVA. — Es que podries parlar de tu i de mi.

ADAM. — Aviat està parlat. Veuràs. Un bon dia, Jahvè, mentre rumiava què faria, va entretenir-se a fer figuretes d'un fang molt vermellós: havia fet ja l'orangutan, el ximpanzé i una gran varietat de simis, i, quan li restava poc fang, va pastar-me a mi i, com que el fang li venia curt, va entretenir-s'hi una mica més. Un cop vaig assecar-me, va vivar-me amb el seu alè. De primer, jo feia vida comuna amb els meus germans de terra, però un dia Jahvè va agafar-me a soles i em va dir: «Mira, Adam, tu conrearàs i guardaràs aquest paradís, on hi ha arbres i plantes de tota mena.» I jo, que sé com es fan les coses, li vaig dir: «Bé, doncs,

gall, la gallina; el porc, la truja...»

EVA. — Ets ben poc gentil, Adam.

ADAM. — Veus? Ja hi som! Dient les veritats... Després d'una dormida llarga, vaig trobar-te al meu costat. Em miraves encuriosida. Jahvè va presentar-nos, i em va dir: «Ací tens la dona, tu companya.» Això és tot. Si en parlem cada dia, arribarem a cansar les pedres.

EVA. — No és precisament això el que vull. Tu no tens per a mi ni un mot gentil, ni una frase falguera, ni un sentiment afectuós. No ets un home galant, ni refinat!

ADAM. — Coqueta!

EVA. — Mai no em confesses res del que passa al teu interior. No m'has dit mai quina impressió et faig, si t'agrado..., si m'estimes... I, per altra part, el teu subconscient és inexpressiu del tot, i no em queda ni el recurs d'explorar-lo pel meu compte!

ADAM. — Com vols que et digui si m'agrada, si ets la primera dona que veig? Si la teva carn és si fa no fa com la meua, per bé que no tan vermellosa? ¿Si el teu pit és deformat per aqueixes dues protuberàncies? ¿Com vols que t'estimi, si et conec de fa tres mesos? ¿A mi, francament, no em sembla gens seriós de fer l'amor a la primera dona que se'm posa al davant!

EVA. — No tan sols no ets galant, ans ets orgullós, infatuet, pretensions, insolent. I, al capdavant, un tros de fang de l'aiguamoll dels ximpanzés. Es irritant!

ADAM. — Més val que dormim, creu-me!

(Eva i Adam passegen per l'Edèn.)

EVA. — Una ombra, vols?

ADAM. — Sí, el sol és massa fort avui.

EVA. — Ací, a la placeta on hi ha l'arbre de la vida i el de la ciència, s'hi està molt bé.

ADAM. — Què t'empatolles? ¿Què saps tu de la vida i de la ciència?

EVA. — Es que el serpent m'ha dit...

ADAM. — Bo!...

EVA. — Sí, sí, m'ha dit que i'un d'aquests arbres té uns fruits que fan eterna la vida i que els de l'altre treuen de la ignorància i fan instruídes les persones.

ADAM. — No t'has d'escoltar ningú, perquè tu ja saps allò que tinc convingut amb Jahvè i com m'aprecia. D'antuvi, potser es creia que jo m'hauria acontentat d'ésser un simi més, però, ja t'he dit algunes vegades que quan va adonar-se que m'empenyia una noble ambició, em va cedir l'Edèn, a condició que li menés les terres a estil de bon pagès i que m'encarregués de conrear-les, de fer les collites i de netejar els camins, els recs i els marges. Cal reconèixer que és una terra de primera, que tot s'hi fa sol i que jo només tinc feina a collir i prou. Per altra part, hi puc criar el bestiar i l'aviram que vull, sense que el Senyor s'hagi reservat cap dret de caça. I, per tot arrendament, ja ho veus!, només m'exigeix que no culli mai cap fruit d'aquest arbre de la vida, ni d'aquesta pomera que en diuen arbre de la ciència. Es clar que l'Edèn abans no era de bon tros aquest paradís que tu has conegut; però és que jo no hi he plantat res: l'he desbrossat, hi he fet camins, he seleccionat els conreus i ara, té, és ben bé una joia sense parió.

EVA. — I doncs! ¿Vols dir que li vindrà d'un parell de fruits?

ADAM. — No siguis pertinaç, dona: pactes són pactes.

EVA. — Però, la terra, no és de qui la treballa?

ADAM. — Ui!, que vas lluny d'osques, filleta meua! El que dius és demagogia pura: deixa-ho per a uns altres temps. Altrament, com t'he dit, aquesta terra és d'allò més bona.

EVA. — Però, és que el món s'acaba ací, Adam?

ADAM. — Deixem-ho córrer? (Pausa curta.) Escolta, què tens als llavis? Te'ls has pintat?

EVA. — (Sorpresada.) No, per què?

ADAM. — I aquest color negrenc, doncs?

EVA. — Es que he menjat magrana.

ADAM. — Trobo que aquest to t'afavoreix i dona al teu rostre una expressió que abans no tenia. Noto que tens un fort atractiu; no me n'havia adonat mai!

EVA. — Em fas ruboritzar tota, Adam. Qui t'ha canviat així? Alguna sirena?

ADAM. — Ets gelosa i, per torna, supersticiosa: de sirenes no n'hi ha, ni n'hi ha hagut mai.

EVA. — (Consirosa.) Passes tant hores a la vora del mar!

ADAM. — Es que és un espectacle deliciós. Aquell rutilar de les ones sota la llum del sol, talment una escata immensa, m'entusiasma! Si fos poeta!

EVA. — Ets molt entusiasta, tu.

ADAM. — Amb tot, no crec pas que et puguis queixar. L'altre dia vaig dur-te un corn que t'estalvià de cridar-me; ahir, mareperles —ben bé en sortirà un collaret—; avui, marisc i llagostes — que encara no n'havíem menjat mai —; però, com que tu t'has tornat tota desagradaosa, no sé si per culpa de l'àngel o de la serp, no dones cap importància als meus obsequis.

EVA. — No vull adular-te fer l'elogi del que no he pogut apreciar encara. Les llagostes i el marisc d'avui, veus?, m'han deixat satisfeta: són una menja excel·lent. Sóc tota una altra i tot, i tu també, Adam. Les mareperles, encara no les he obertes. I el corn, potser m'estalvià d'escridassar, però ningú no m'assegura que acabi malmetent-me el pit.

(Seguir a la pàg. 11)

LES LLETRES

La humanitat progressiva commemora el centenari de Puixkin

Aquests dies de febrer es compleixen els cent anys de la mort del més gran poeta del poble rus: Alexandre Sergeivitch Puixkin. La gloriosa obra de Puixkin, traspasant totes les fronteres, el col·loca com un dels millors valors de la Cultura mundial.

Petita estàtua de porcellana, obra de Terebener, contemporani del poeta

La Humanitat progressiva no podia, sota cap concepte, oblidar el geni popular de Puixkin, i menys quan l'onada de regressió i de barbàrie amenaça els tresors més preats de l'esperit. Al costat del poble de la U. R. S. S., els homes veritablement cultes de molts països realitzen en commemoració de Puixkin un gran nombre d'actes de gran transcendència. A l'efecte, s'han constituït «Comitès Puixkin» que amb la col·laboració de notables personalitats del món intel·lectual i social, a cada país respectivament, s'han encarregat de donar el major relleu al Centenari.

Deixant per a un altre treball la relació dels actes que amb una profusió i envergadura colossals es realitzen a la Unió Soviètica, donarem alguns detalls sobre les solemnitats que tenen lloc a diversos països. A Anglaterra, la Societat de Relacions Culturals amb la U. R. S. S., organitza una sèrie de conferències i vetllades sobre Puixkin, a les principals capitals del país. En aquests actes prenen part grans coneixedors dels textos puixkinians, professors d'Universitat, literats, etc. A Londres s'obre una gran exposició en la qual s'exhibeixen profusió de documents, obres i retrats de Puixkin. S'exposen les obres i llibres del poeta, editats en el temps d'existència del règim soviètic.

El «Comitè Puixkin» organitza un grandios concert. Les Universitats preparen representacions teatrals puixkinianes i llurs òrgans literaris es referiran especialment a Puixkin. El Pen Club, al qual pertanyen els literats anglesos més coneguts, celebrarà un gran acte commemoratiu. El dia del Centenari, les grans radioemissores transmetran un programa dedicat a Puixkin. Llargs articles i traduccions literàries seran publicats per la premsa, etcètera.

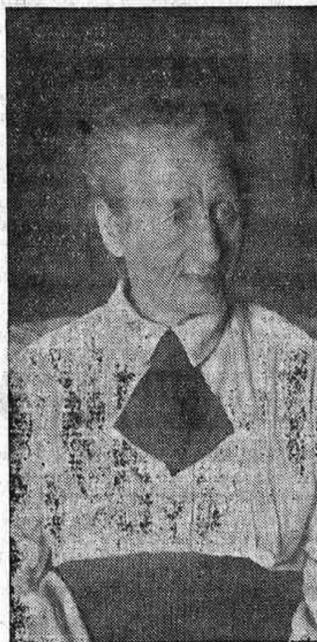
Tot Txecoslovàquia es prepara per als dies de Puixkin. El «Comitè Puixkin», ha traçat un gran programa. Grans conferències, concerts i reunions solemnes tindran lloc. S'organitza una vetllada

monumental puixkiniana per al dia 10 de febrer, a la sala de la Facultat de Filosofia de la Universitat de Praga. En aquesta reunió, en nom del Govern, participará el ministre d'Educació, Frank. Al «Comitè Puixkin», que treballa sota el patronat del President de la República, Eduard Benes, hi participen els representants més qualificats de les ciències socials i dels cercles polítics i intel·lectuals txecoslovaics. La Presidència d'Honor del Comitè l'ocupa el cap del Govern, Godja; els presidents del Parlament i del Senat, el ministre de Relacions, el president de l'Acadèmia de Ciències, etc.

A París ha tingut lloc, a la Sorbona, una gran vetllada en la qual participaren l'ambaixador de la U. R. S. S., camarada Potemkin, i el ministre d'Instrucció pública, entre altres personalitats. El ministre pronuncià un discurs en el qual féu notar la gran influència del poeta rus en la literatura mundial. Digué que Puixkin és un valor popular, les produccions del qual han estat extraordinàriament difoses pels soviets. La vetllada acabà amb un concert escollit. S'executaren una sèrie d'obres musicals, escrites sobre textos de Puixkin.

El «Comitè Puixkin», que porta a terme una gran labor, prepara gran nombre de vetllades, conferències i actes en els quals participaran gran nombre de societats franceses i organismes polítics.

A Bèlgica, participen en el Comitè el ministre d'Instrucció; Emili Vandervelde; el president de la Cambra; el ministre de Finances, de Man; el gran escriptor flamenc Feirbink i altres coneguts intel·lectuals. A mitjans d'aquest mes, tindrà lloc a Brusselles un gran acte en el qual parlarà sobre Puixkin el líder socialista Emili Vandervelde. Tindran lloc conferències sobre el gran poeta en moltes poblacions belgues. Con-

Vikova, nota de Puixkin, viu actualment a Poltava (Ucraina)

certs, ràdioemissions, números especials dels periòdics, etc., contribuiran a donar més relleu a la commemoració.

A Turquia, són diversos els grans dramaturgs i escriptors que han escrit obres i traduccions sobre Puixkin. Nombreosos actes artístics i literaris tindran lloc.

A la Xina, les edicions literàries publiquen traduccions especials de Puixkin. El dia 10 de febrer es reuniren a Xang-Hai i a Nanquin els membres de la Societat Cultural Sino-Soviètica i en col·laboració amb els escriptors, intel-

Centenari de la mort de Larra

(13 febrer 1837)

Fa cent anys aquest tretze de febrer. Un cap al tard, blancs de gèbre els carrers de Madrid, en una cambra del segon pis del carrer de Santa Clara, número 3, jaia mort sobre el trespol, d'un tret al cor, un jove de vint-i-vuit anys. Hi havia en la cambra uns calaixos regirats, una vidriera amb un forat de bala, i el mort tenia el cap recolzat sobre uns volums de Quevedo... Aquell mateix dia, el públic il·lustrat de Madrid encara s'havia girat a la seva figura coneguda: el pentinat alt i la cara fina barbada sota el barret de copa, arrehossat el cos esvelt amb l'ampla capa bruna.

L'endemà, en les tertúlies com la de Parnassillo del Cafè del Príncep, en les redaccions, sota els salomons encesos de les sales, entre una sessió de les Constitucions i una notícia de la guerra carlina, el fet de la mort violenta de Larra corria confusament: els uns en parlaven com si hagués estat immolat a la política, altres asseguraven que s'havia matat en un rampell de bogeria i altres explicaven com la mateixa tarda, poc abans que s'adonessin que era mort, una senyora l'havia anat a veure i després d'una forta discussió els desigs de reconciliació de Larra no havien estat estimats... A l'últim sembla que ha prevalgut la versió del suïcidi per desengany.

El fet és que una vida malbaratada jaia allà terra, sota el mirall trist d'una cambra d'home separat dels seus, i que una actuació ja molt densa, tot i la curtedat del temps viscut, quedava corgelada en l'enterquesa d'aquell cos pàl·lid i moradenc, cenyit en el vestit encasacat de l'època.

Mariano José de Larra: o Figaro, o Ramón de Arriola, o Juan Pérez de Munguía, que tots aquests pseudònims acredità ell amb la seva ploma incisiva i joiosa de crític dels costums i dels valors, també visqué les seves hores de poeta, de novel·lista i d'home de teatre; però és en el periodisme, com a crític en un sentit total: com a crític de la vida espanyola d'aleshores, que és principalment conegut.

Esperit inconformista i reformador dins del seu humor. Potser una mica afrancesat: en el vestit, en els gustos literaris, en un afany de major educació, i més als darrers temps, quan, havent viscut una temporada a París, on conegué Dumas i Delavigne i estudià Balzac, tornava a ésser a Madrid.

Larra és l'home que no ha trobat pròpiament la seva pàtria. I l'home que sofreix l'exacerbació de la precocitat. Dins de tot, un precoç i un autodidacte. Es gairebé un nen que ha de començar a parar els cops de la realitat: als quinze anys escriu, per a guanyar-se la vida, una Gramàtica castellana i tradueix *El Mentor de la Juventut*, d'Homèr, i als divuit ha emprès la publicació de *El Duende satírico*. Casat als vint anys, més tard se separa i mig per vanitat literària s'amistança amb una dona casada, i en morir deixava una filleta de quatre anys. Així com veiem en la seva vida l'home madurat forçadament, trobem també en la seva instrucció un caràcter precipitat i fragmentari: és una formació feta a salts, tasta d'aquí, tasta d'allà. Criat sense mare, el seu pare, metge, home que havia figurat a la Cort, viatjador, inquiet, el deixa de petit en un col·legi de París, segons uns, o de Bordeus. Després passa a Espanya per dues escoles confessionals, on estudia Humanitats.

A primer anys (1824), el trobem a Valladolid alumne del primer curs de Filosofia, i poc després a València; però tot plegat ha durat tan poc, que un any després el retrobem a Madrid havent deixat la Filosofia per la Medicina. No ha fet sinó encetar l'un i l'altre estudi, i a l'últim pot més que tot la vocació de crític periodista que subterràniament s'ha anat formant dins seu al caliu de les aules i sota els atzars d'una vida precipitada. I Larra entra de ple en la vocació que faria d'ell una personalitat de les més marcades de les primeres dècades del vuit-cents ibèric. Des d'aleshores, sota diversos pseudònims. Desplegarà el seu temperament d'inconformista, de reformador satiritzant, d'home que canta les veritats jovialment, amb una agilitat tota madrilenya, en els notables articles de *El Pobrecito Habrador*, *La Revista Española*, *El Español*, *El Redactor general* i *El Mundo*.

El panorama del Madrid de l'època, l'atmosfera d'aquella Espanya se senten, es veuen viure amb una entremaliada objectivitat pintoresca en els articles del periodista satíric que fou Larra. Tot rient rient, les corrupteles, les dèries inconsistentes, les manies endarrerides, la superficialitat, el burocratisme i l'irredentisme d'aquella Espanya hi són presentats en forma de quadre de costums o d'epístola faceïosa tan divertida com intencionada. En alguns d'aquests moments el periodista eminent aconseguí fer els temes talment significatius, que ja no hi veiem un individu o un grup, sinó la figura d'Espanya revestida d'anècdota, que el crític porta a judici amb un to d'humor que de tant en tant comença a traspasar una gravetat altament reflexiva.

lectuals i cercles socials, per a commemorar el Centenari. El número de febrer de «La Cultura Xinesa i la U. R. S. S.», serà dedicat íntegrament a Puixkin.

A Amèrica es commemorarà Puixkin amb nombrosos actes.

No és necessari donar més detalls per a veure el gran abast que tindran a tot el món les solemnitats de Puixkin, que sens dubte constituiran una aportació a l'apropament entre els pobles cultes que estimen la cultura en el sentit més humà i universal.

F. FERNANDEZ SERRATACO

En aquests abundants articles es respira, se sospesa, se sent l'ambient madrileny de barri, de cafè, d'oficina, d'escenari, de tertúlia; hi desfilen les figures fuetejades de la *compenda*, del pensament cohibit, de les coses deixades a mig fer, de la indolència i de la vanitat ibèriques. Sota aquella vocació integral de censor, en els miralls dels seus articles es veia tot Madrid; alguns no s'hi volien reconèixer i llavors venien els atacs i les polèmiques. I ell, sempre carregat de protesta, inextinguible — encara que l'absolutisme de certes hores d'aquella època de tiranies i fluctuacions no el deixés esplaiar sempre a mida del seu abrivament — uns dies censurava els uns, i altres dies censurava aquells que quan rebien els altres se n'havien alegrat. Perquè els ulls de Larra eren posats al món per a veure l'Espanya en els seus defectes i fer-la'n adonar.

Salvades diferències de personalitat i una major concreció en doctrina i programa d'altres casos, Larra no deixa d'ésser enmig de la història del segle XIX, per la seva

visió crítica perspicax, una individualitat més de les que d'època en època va promovent per revulsió la incurable intermitent de la vida col·lectiva ibèrica. Són ací un inconformista, allà un asceta que sorgeix enmig de la unió com l'encarnació de la consciència aguditzada d'Espanya, podent-se veure ella mateixa de fora estant, o com una necessitat de concentració per a refugiar-se de les coses que es mouen al voltant i trobar potser l'embranchada per a millorar-les. L'asceta i l'inconformista són com el fruit agraït, el preu del dolor de les nostres llatzeries com a país. Inconformistes que, es diguin Pi i Margall, Angel Ganivet, o Costa, solen acabar en el retraïment, i en el cas del pobre Larra, en el retraïment més negre, que és el suïcidi.

Llàstima de vida rompuda als vint-i-vuit anys! Llàstima de desaparició amb violència, que ens ha privat de poder veure els acabaments que vint, trenta anys més enllà hauria assolit aquella raó crítica d'Espanya encarnada en un home. Quin valor no hauria tingut l'opinió, en visió successiva de Larra, arribat al temps que l'entusiasme, l'ullada ràpida i l'inconformisme exigent de la joventut solen ordenar-se i articular-se més profundament dins l'esperit, en doctrina i en llei? Al pròleg de la traducció del Dogma dels homes lliures de Lammenais, en la qual Larra intercalava idees pròpies d'un sentit social reformista, hi ha alguns passatges, i també en la Conclusió de la sèrie d'«El Pobrecito Habrador», i encara en algun altre article, en els quals surten uns tocs de reflexió profunda i inexpressada que ens fan pressentir a què hauria pogut arribar aquell jove precoç i singular una vegada assolits els quaranta, els cinquanta anys.

No hauria estat bé deixar passar la primera centúria de la mort de Larra sense que testimoniéssim la nostra memòria fraternal d'escriptors a un dels nostres que entre somnriures, rialles i reflexions — i tanmateix molta d'hostilitat a vèncer i de sofriment interior — va provar amb el seu humor censorador la inquietud activa del seu amor al país on nasqué, i que ha d'ésser, a més a més, per tots nosaltres en ço de l'estil un exemple de claredat i senzillesa clàssic com fou de l'espontaneïtat, lliure de tot amanerament i que ha deixat en allò que va escriure tot el gruix i el caliu, el sabor i color de la seva època.

JOSEF LLEONART

La "Petite Bibliothèque Lénine"

i tota mena d'obres en francès les trobareu a la

Llibreria Internacional

BALMES, 22 (vora la Universitat)

DEMANEU CATALEG

CITANO COLABORA A L'EDICIÓ D'ESTOS LIBROS

LA MUSICA

Una conversa interessant amb el mestre Bernat

MUSICA A MIDA

Als cinemes de Barcelona es pot veure un petit film documental titulat "El último minuto", presentat pel SUEP i dirigit per Màxim Ferran, per al qual el mestre Conrad Bernat ha escrit una partitura molt interessant. Hem demanat al company Bernat algunes precisions sobre les bases orientadores del seu treball, les quals ens plau de publicar en aquestes pàgines.

—Què enteneu per música de film?

—Abans de tot, tota mena de música dintre el film, i particularment la música específicament «fílmica», és a dir, una música que s'inspira exclusivament en els elements visuals del film en oposició a una música «afílmica», que prové de la inspiració musical i solament les lleis musicals. En aquest sentit, obres senceres, com per exemple, «Shangai-Lib» o «Por qué los pajaritos cantan», no poden ésser considerades com a música «fílmica», malgrat de servir de base musical a uns films coneguts.

Amb major dret, es podia designar Richard Wagner com el primer compositor de música «fílmica».

—Wagner compon, gairebé sempre, partit d'una inspiració visual. En general, els seus motius i formes musicals es deriven de la visió òptica de l'escena. Entre nombrosos exemples, només volem esmentar el motiu de Fafner, l'escena del Rin de «L'Or del Rin» o «La remor de la selva».

Per això, el «Leitmotif» wagnerià troba la seva aplicació també en la música «fílmica» i precisament en el sentit de Wagner, no com a simple citació musical, sinó com a element evocatiu psicològic, adaptat a les situacions òptiques corresponents.

—Quins problemes se us han plantejat, en escriure la partitura per a «El último minuto»?

—En primer lloc jo havia de subratllar la «disposició» escènica de l'argument. A més a més, m'havia de preocupar de crear l'«ambient» propici i, abans de tot, d'exaltar, per mitjà de la música, l'«efecte» del film sobre el públic.

—Voleu donar-me uns quants exemples del vostre procediment de treball?

—Pel que es refereix a la «disposició», la tasca del músic és relativament fàcil. A la cinta fotogràfica segueix una escena darrera l'altra, de manera que el músic té la tasca doble, sigui de lligar musicalment les escenes, relacionades per l'argument, sigui de separar les escenes no relacionades entre si per mitjà de nous motius musicals.

Per a crear l'«ambient» propici de la pel·lícula, el músic disposa de tots els mitjans estilístics que puguin contribuir a evocar musicalment les associacions d'idees corresponents en l'espectador. Una pel·lícula de l'època del rococó, per exemple, exigeix, naturalment, una música, sigui original d'aquests temps, sigui expressament escrita ara, que evocui musicalment el rococó; una pel·lícula que ens condueix a la Xina moderna, necessita forçosament una concepció melòdica i instrumental que tingui una força suggestiva «xinesa» sobre el públic. En fi, un argument «fílmic» del nostre temps exigeix, naturalment, una música moderna.

Res de més absurd i incompatible amb tota responsabilitat artística, que de fer acompanyar, com per exemple en la pel·lícula «Sor Angèlica», un ac-

cident de cotxe per un disc de l'«Obertura de l'Oberon» de Weber, traspasada a la cinta sonora. Per als productors capitalistes resulta barat, però és de pessim gust.

Moltes vegades, els mitjans musicals més senzills són suficients per a caracteritzar l'ambient. En «El último minuto», uns quants cops de tambor bastaran per a localitzar l'ambient d'una presó, i uns pocs compassos de «rumba» per a un «séparé» en un cabaret.

La música «fílmica» significa, doncs, una subordinació rigorosa del material sonor a les impressions òptiques de la cinta, les quals determinen tant la seva disposició formal com la seva expressió i el seu caràcter instrumental.

Evidentment, la música «fílmica» té més d'un punt de contacte amb les característiques d'una bona música d'òpera, pel que es refereix a una veritable coincidència entre les diferents esferes estètiques. Però aquesta coincidència és molt més rigorosa en la pel·lícula que no pas en l'òpera, car l'argument «fílmic» no pren en consideració les valors pròpies de la música, i aquesta última ha d'expressar molt sovint, dintre el desenrotllament de pocs metres, una formidable exaltació dinàmica o un punt culminant dramàtic.

—Ara em parleu d'una evolució musical «de pocs metres». ¿Què significa aquesta terminologia?

—Els músics que treballen per al film, parlem del «metratge» de la cinta. Si us dic, que un metre transcorre en dos segons, ja us podeu afegir que el músic ha d'escriure la seva partitura «fílmica» amb el cronòmetre a la mà.

—¿Podeu exemplificar aquesta coincidència òptico-acústica mitjançant una escena d'«El último minuto»?

—Al manuscrit hi ha unes escenes que ens poden demostrar molt significativament el que vull dir. Us en citaré un fragment:

«7. Uns peus d'home, coberts de sabates molt gastades, caminen de pressa i nerviosos, a través dels carrers; s'aturen davant de...»

8. un cartell que diu: «Totes les places ocupades».

9. Els peus, ja amb menys afany, continuen el seu camí... i es tornen a aturar.

10. Un altre cartell, més gran que el primer, que diu: «No manca mà d'obres!»

11. El sense feina, descoratjat, arrossegant els peus, s'atura novament...

12. Cartell molt gran: «No s'admeten obrers», etc., etc.

17. Els peus, sense cap esperança, i amb gest de desmoralització completa, s'allunyen amb pas vacil·lant.»

En aquest tros de la pel·lícula, la música ha de reflectir el canvi incessant d'aquestes escenes de moviment i de parada, i, a més a més, ha d'il·lustrar la situació psicològica de l'obrer en atur forçós que va de la perspectiva sempre renovada de trobar feina fins a la desesperació final.

—A les escenes que es refereixen al 19 de juliol, heu utilitzat una mena de potpourri de tots els himnes populars revolucionaris que és d'un gran efecte...

—Perdoneu... aquí no ens trobem davant d'un potpourri en el sentit convencional de la paraula. Un potpourri seria una simple recopilació de melodies senceres, lligades més o menys arbitràriament entre si. Però no es tracta d'això. La unitat dels fotogrames obliga el músic a transformar la multiplicitat de les melodies revolucionàries en una nova qualitat musical, és a dir, de convertir l'exaltació himnica de cada una de les melodies en una sola exaltació revolucionària que ha de correspondre musicalment a la unitat del front únic antifeixista.

—¿Quins procediments tècnics us han servit per a aquesta finalitat?

—Un moviment continu dels baixos, junt amb tocs de trompeta, fixen l'ambient dramàtic de les escenes. El soroll dels tiroteigs i canoneigs es fa sentir en tots els moments que ho exigeix la imatge de la pantalla.

Els diferents motius, en els seus fragments més significatius, s'hi barregen i formen un contrapunt sempre més dens i una instrumentació sempre augmentada fins que al final, la veu humana substitueix l'orquestra, culminant en la canço i en el crit de «No pasaran!».

—Això significaria, doncs, liquidar el vell estil sentimental del potpourri a la manera de melodies seleccionades de «La Favorita» i buscar noves formes musicals?

—Exacte. El caràcter específic de l'art «fílmic» obliga el músic a dominar tots els recursos del seu ofici i, d'altra banda, de trobar la fórmula més concentrada de l'expressió musical i d'alliberar-se de tot allò que només significa un ornament accessori. La música «fílmica» exigeix dels compositors una nova disciplina que és gairebé idèntica amb la que la música moderna imposa als joves mestres que senten les inquietuds del nostre temps.

OTTO MAYER

Exposició de cartells sobre Prevenció d'Accidents del Treball

El dia 23 del mes passat, organitzada per la Secció d'Assegurances Socials i Mutilats de Guerra de la Conselleria de Treball, i gràcies a la cooperació dels Laboratoris del Nord d'Espanya, que ha prestat els cartells, s'inaugurà al vestíbul dels F. C. de Sarrià (Plaça de Catalunya), una Exposició de cartells nacionals i internacionals, sobre Prevenció d'accidents del treball.

Els cartells exhibits es troben classificats com segueix: locals i edificis en els quals s'efectua el treball; màquines en general; útils i eines; prevenció social; organització del treball; condicions personals i formació professional; protecció individual; ordre; ferides, infecció i primera cura; càrrega, descàrrega i emmagatzematge; maneig de productes tòxics i nocius; matèries inflamables i explosives; automobilisme, transport, tràfic; ferrocarrils; indústries metal·lúrgiques; mines, pedreres i obres públiques; ram de la construcció; indústries i explotacions agrícoles; aplicacions de l'electricitat; indústries químiques; treballs de la fusta i explotacions forestals; indústries tèxtils i similars; accidents de la llar i petites indústries domèstiques diverses.

Per aquesta classificació pot veure's que l'Exposició està perfectament ordenada i que és d'un magnífic metodisme. D'això se'n desprèn que el seu valor de propaganda i d'educació és eficaç, per la qual cosa la tasca de la Conselleria de Treball és altament meritòria.

Entre els cartells exhibits n'hi ha diversos de notable vàlua artística, la qual cosa ens complaem a remarcar.

Durant el curs de l'Exposició, que es clausurà el dia 2 de febrer, hi donen conferències Emili Mira, Antoni Rato, Josep Baixeres i Renom i Josep A. Tróbal.

EL TEATRE

L'ofici d'autor dramàtic

Una peça de teatre, ni que sigui destinada a la col·lectivitat, només pot ésser sincera i forta si l'autor hi manté la seva completa personalitat, una llibertat total de concepció i d'execució.

Si l'autor fa intervenir en el seu treball consideracions d'ordre comercial (no excitar per exemple els gustos i costums del públic per així aconseguir millor el seu favor), la seva obra, reeixida com sigui, serà el fruit del raonament i no de l'instint. I la història del teatre ens ensenya que les grans obres (els tràgics grecs, Shakespeare, Molière, Beaumarchais i fins i tot Bernard Shaw) aarrenquen molta menys força de la intel·ligència del creador que no pas del seu natural i meravellós instint dramàtic.

El cas de Romain Rolland ho prova un cop més. Quan ell escrivia els seus drames o comèdies, que són, d'altra banda, obres de la seva joventut i els assumptes de les quals manllevava alternativament a la Història i a la Fantasia, no feia altra cosa que cedir a una imperiosa però íntima exigència del seu esperit. No es preocupava gaire de com serien representades les seves obres, ni de si ho serien tampoc. Altrament, no foren representades sinó excepcionalment en els escenaris d'avantguarda, per tal com els mateixos directors que en reconeixien la valor no gosaven aventurar-se a oferir a llur clientela burgesa un producte tan diferent del que estaven acostumats a donar-li.

Unicament el valent Gémier, que tota la seva vida ha lluitat per la causa del teatre popular, tingué l'audàcia de donar «Le Quatorze Juillet» a la «Renaissance». Va posar-hi tota la seva energia, tot el seu talent de gran animador... i també tot el seu diner, puix que acabà de buidar-li la seva magra bossa. Però el poble no va pas respondre a la crida del seu profeta. El temps de la bona collita encara no era arribat!

Han calgut més de trenta anys, doncs, perquè el teatre de Romain Rolland rebés la seva justa consagració. Felicitament tenia la serenitat intel·lectual i els mitjans materials suficients per a esperar-la.

L'esbalaïdora diversitat dels seus dons li permetia d'escriure remarcables estudis sobre la música, articles sobre tota mena de qüestions. I això fou aviat el pur i triomfal èxit de la sèrie dels «Jean Christophe».

Però durant aquells trenta anys en què les condicions econòmiques i morals del teatre, França, eren tan desfavorables als escriptors lliures, ¿què s'esdevingué a aquells que només tenien el do d'expressar-se teatralment, que és gairebé sempre el cas dels millors autors dramàtics.

Es veieren obligats a continuar exercint llur ofici, sacrificant una glòria que hauria pogut ésser eterna, a un pa que era, d'una manera segura, quotidiana. Esdevingueren els proveïdors del teatre «de Boulevard», els amants del qual es tornaren cada any més burgesos perquè el poble s'havia tirat al cinema, menys car, més confortable i més diversament atractiu. Aquests autors es dedicaren finalment a executar — i de vegades amb esclat singular — noves variacions sobre els vells temes favorits del públic elegant i, en particular, sobre el sempitern «triangle»: el marit, la muller i l'amant.

Alguns autors intentaren, el 1904, de crear un instrument, per modest que fos, per tal d'atreure's el públic popular. Henri Beaulieu fundà, amb un comitè d'escriptors del qual formava part Romain Rolland, el Teatre del Poble de l'avinguda de Clichy. Hom va representar-hi — i molt bé — tot un repertori de peces arides: «Les Tisserands», «Le Fille Elisa», «Les Corbeaux», «L'Affaire Grizel». Però ni aquesta vegada la gent no va respondre al nostre esforç i vam haver de tancar les portes de la nostra casa estimada, després de quatre mesos de resistència desesperada.

Avui, però, l'any 1937, tot ens fa esperar que ha arribat finalment el temps del retrobament de l'art dramàtic i del poble. Sense parlar del gran, magnífic, triomfant exemple de la Rússia soviètica, nosaltres creiem que el Front Popular, a França, pot i ha de portar-nos auditoris intel·ligents, emotius, palpitants d'ardor davant dels espectacles bells.

Tota una colla d'autors — i entre ells els millors del nostre temps — està a punt també, impacient per espolsar-se el jou a què els teatres burgesos els havien sotmès durant un llarg període i aspirant de no avenir-se més a una incomprensió tant més profunda com més tracten assumptes més actuals, més vivents, més generosos.

Les espigues són madures. Les hem d'agavellar nosaltres. Car depèn dels obrers, tant com de nosaltres mateixos, que comenci per fi la bona collita. No us quedeu indiferents davant cap de les nostres manifestacions teatrals, per dificultats que trobèssiu de vegades a comprendre-les i a seguir-les. Apinyeu-vos fervorosament a les petites i incomfortables velles sales on ara actuem provisoriament... tot esperant que la C. G. T. ens doni, finalment, un bon utilatge d'escena moderna, en un gran teatre on vosaltres pugueu escoltar les obres dels vostres poetes, tots ben asseguts, tots de cara, i per cent sous.

LUCIEN BESNARD

AVUI DIVENDRES SURT L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

amb un sensacional reportatge titulat:

«La llei de fugues i els confidentes», il·lustrat per Cluselles - Secció «El nostre fitxer. Fitxa núm. 0914: Ex-general Queipo de Llano (a) «El Cazalla». - Secció: «Homes de la Revolució»: LLUIS COMPANYS. - Secció retrospectiva «Avui com ahir», amb caricatures de fa vint anys, per Picarol i Ribas, que són avui de palpitant actualitat.

«Editorial», «Cau d'orella», «Notes del camp facciós», «Efemèrides», «Consignes d'actualitat», etc., etc., completen aquest interessant sumari. Col·laboració gràfica dels nostres millors dibuixants i ninotaires, MARTI BAS, BOFARULL, ALLOZA, TISNER, GOÑI, CLUSELLES, KALDERS, MICHEL...

Antifeixistes: adquireu-la!

Preu: 25 cèntims

RICÍ GOLOSO PURGANT DELICIOS

Societat Espanyola de Carburers Metàl·lics

Correus: Apartat 190 BARCELONA Telèfon 73013
Telegr: «Carburers» Mallorca, 232

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Coreubion (Corunya). OXIGEN 99 % DE PURESIA: Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova. ACETILE DISSOLT: Fàbriques a Barcelona, Madrid, Palència i Còrdova. FERRO MANONANES I FERRO SILICI. SECAT I SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres tèxtils. CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstics. GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, material per a la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

LES ARTS I ELS ARTISTES

LES ARTS GRAFIQUES CRONIQUEQUES DE PARIS A UCRAINA

A Ucraïna l'art gràfic és una forma relativament recent de l'art tipogràfic. Més que les altres arts, deu la seva renaixença, podríem dir també el seu origen, a la Revolució. En temps del tsarisme, l'edició de llibres estava concentrada a Petersburg i Moscou, i tot el que es referia al llibre, a províncies, estava situat sota el sever control dels inspectors tsaristes. Denunciada com a manifestació perillosa del separatisme, la propagació dels llibres en llengua ucraïniana era deturada per tots els mitjans.

personal pedagògic eren reduïts a molt poca cosa. Malgrat tot eren tan grans l'ardor i la confiança dels mestres i dels deixebles que aquestes escoles es desenvoluparen ràpidament i aconseguiren satisfer les necessitats de tota una població asedegada d'ensenyament. Al domini de l'art gràfic, com a centres creadors i organitzadors, el taller gràfic i l'Institut de Kiev portaren a cap un ampli moviment de proselitisme. L'Acadèmia d'Odesa, l'Escola artística i tècnica de Txarkov feren igualment molt per la popularització del naixent art gràfic.

ucraïniana. No obstant, hi ha qui, en tan difícils condicions, tingué cura a enriquir les obres literàries amb l'adjunció d'illustracions dibuixades o gravades. La «presó dels pobres» com és designada la Rússia del tsar, no era pas un terreny favorable al desenvolupament de l'art. Les millors forces artístiques fugien d'Ucraïna com també de tota la Rússia.

Abans de la Revolució proletària, Ucraïna no tenia escoles superiors, i per això era molt rar que un ucraïnà pogués assolir una cultura completa. Aquell que volia enriquir-se intel·lectualment, a costa d'enormes dificultats havia d'aconseguir fer-se inscriure a l'Escola Superior de Petersburg o anar a un país estranger per a estudiar amb més seguretat. En garantir el desenvolupament de la cultura nacional, fou la Revolució qui donà la llibertat a la literatura i a l'art ucraïnians.

Des del començament del nou règim, l'edició de llibres féu un salt fantàstic a Ucraïna, així com a totes les nacions pertanyents a la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques, i hom començà a publicar obres destinades a l'educació de les masses populars, fins aleshores completament il·letrades. Al mateix temps nasqué l'art gràfic i foren fundades escoles i acadèmies, les quals es confiaven a artistes ucraïnians vinguts de l'estranger.

Les dificultats d'aquestes creacions eren immenses; la base material mancava i els emoluments del

El primer i més hàbil gravador ucraïnà és G. J. Narbout. Aquest artista, el qual féu els seus estudis a Leningrad i a Múnic, era ja cèlebre abans de la guerra. Fundador de l'Institut d'Estudis gràfics de Leningrad, Narbout, des dels primers dies de la Revolució es dirigí a Ucraïna i prengué una part activa en l'organització de l'ensenyament artístic del seu país d'origen, perquè es féu confiar el lloc de professor d'art gràfic. Simultàniament, Narbout, compongué i gravà les matrius dels nous bitllets de banc, dels nous segells de Correus, etc. Vers aquest moment la seva concepció artística, fins aleshores inspirada en l'estil de les èpoques d'Alexandre I i Nicolau I, sofí una nova evolució que el va purificar. L'art antic d'Ucraïna, particularment el dels segles XVII i XVIII, li rebel·len les seves bel·leses i encarrilen vers la seva estètica. Recolzat en aquesta estilística, per la seva paciència i la seva fe, Narbout aconseguí crear un estil que, malgrat d'ésser inspirat en aquell, no sembla pas menys independent quant a les harmonies generals que persegueix i realitza. El resultat dels seus intel·ligents esforços és aquest estil gràfic d'un realisme tènue que alleuja un caràcter decoratiu discret. Aquest estil es propagà ràpidament a Ucraïna i fou a tal punt a gust de tots, que ben aviat prengué traça d'estil nacional.

Narbout morí el 1920, a conseqüència d'una febre tifoidea. La se-

La crisi econòmica que des de fa tant de temps afligeix França i que tan durament castiga els artistes, no vol pas disminuir, malgrat les prediccions i bons propòsits repetidament divulgats per la gent famosa en els tripijocs de l'economia i de la finança. Ara, darrerament, amb motiu de la desvaloració del franc, aquests amables profetes ens han omplert el cap amb llurs pronòstics de represa dels negocis. En va! Els artistes, almenys, no arriben pas a desempallegar-se de la misèria. Alguns, afavorits de la fortuna o del diputat, han aconseguit bons encàrrecs oficials per a l'exposició iminent de les arts decoratives, la qual promet ésser alguna cosa meravellosa... Veurem. N'hi ha, com Raül Duffy, que han rebut encàrrecs fabulosament ben retribuïts. Però, ultra que aquesta revifalla artística ha d'ésser efímera, són en majoria immensa els artistes francesos que no beneficien ni de l'efímera fortuna de l'any actual. Hi ha veritables celebritats oblidades en la penúria més negra, casos indiciblement dolorosos. En l'illustracionisme de la crisi és particularment greu: per un costat l'editorialisme de llibres de luxe, de llibres per a infants, etc., es troba paralitzat; d'altra banda, la legió dels il·lustradors es veu augmentada enormement per incompetents pintors, escultors i decoradors, arquitectes i tot, en recerca de treball en aquest camp que mai no haurien pensat conrear.

Si els artistes francesos es troben així d'aporrinats, no cal dir com es trobaran els estrangers, ara que el comunisme està a París i arreu de França més exagerat que mai. Ja fa tres o quatre anys que la majoria d'artistes estrangers instal·lats a París tornaren, derrotats, a llurs respectius països. Ara hi resta una minoria relativament important de polonesos i una altra minoria menys nombrosa d'artistes d'altres terres, estudiants la major part, pensionats i nois de casa bona. Així i tot, l'artista de Montparnasse, que abans semblava censitar la majoria dels habitants d'aquest barri, avui gairebé no es percep; els tallers estan per llogar, les acadèmies de dibuix desertes, el moviment d'exposicions, a lentit i disminuït de qualitat; les galeries d'art closes o ajustades, els cafès dels artistes en fallida els uns, envaïts per estudiants burgesos els altres.

enguany, la minoria d'artistes estrangers es troba augmentada amb un considerable nombre d'espanyols refugiats. No cal dir com sofreixen. No obstant, alguns n'hi ha, refugiats o residents catalans, que es defensen. Prodigios. Ja feiem notar en una d'aquestes cròniques el bon paper que al Saló de Tardor feia Pere Inglada. Ara caldrà parlar d'una bona dotzena d'altres catalans bons feiners i bons dignificadors del nom de Catalunya a l'estranger. Pau Gargallo segueix collint llorens després de tant de temps del seu traspass; el Govern francès ha adquirit per als museus parisenços l'"Arlequí" i el "Profeta". El mateix Govern s'encarrega de l'operació cara i difícil de fondre aquesta poderosa i tan personal escultura. D'altra banda, un consorci de marxants d'art parisenc ha organitzat, a Nord-Amèrica, una exposició de treballs de forja del nostre magnífic recercador de nous estils. El vidrier Joan Sala, director d'una gran empresa de fabricació de vidres i cristalls d'art, reprèn el seu treball personalíssim i prepara nous i resonants èxits. Josep Llorens Artigas sobresurt en una exposició de ceràmica moderna organitzada per la revista "Art et Industrie" als seus esplèndids locals de l'avinguda dels Camps Elisis. L'èxit de Llorens Artigas ha superat potser el del propi Lenoble, el qual hi ha concorregut amb peces influencadores, quelcom de comparable als gresos de la Xina Sung, Juan i Ming. Els entesos en ceràmica de col·lecció prefereixen, però, l'aportació de Llorens Artigas, obra severa, d'una austeritat ceramista insuperable. L'èxit del nostre compatriota fou suau confirmat decisivament per l'estimació marxantista; una important casa editora de ceràmica artística ha proposat a Llorens Artigas, a la vista de la seva vitrina de l'exposició "Art et Industrie", un contracte per a l'adquisició de la seva producció.

Grau Sala ha estat afortunat des de la seva arribada a París. Les seves estazes, els seus olis, es venen amb facilitat i la revista "Vogue" li ha demanat dibuïtos. Això significa avui dia un gran èxit. Manuel Humbert també ha

trobat mercat per a les seves pintures i per als seus gravats, car cal saber que aquest artista es va a dedicar al gravat en metall. Marian Andreu treballa per al reclam que li és encarregat pel comerç anglès; no oblida, però, la pintura ni el dibuix d'illustració, concrets amb el virtuosisme esverador que tanta fama li ha atorgat en un cert medi parisenc. Ara, darrerament, ha rebut l'encàrrec del Teatre de l'Opera Còmica, de refer els figurins i el decorat d'una òpera de Messaguer que escenificà anys enrera, escenificació que el patronat del sudit teatre considera vella. Quan hom pensa que al nostre teatre Liceu es posa "Manon", la "Tetralogia", "Carmen", etc., amb el mateix decorat del dia de l'estrena..., aquells decorats indefinibles, de tan esborrats com són, i que transparenten els llums a través de la tela devastada. El Teatre de l'Opera sembla que ha encarregat a Pruna el decorat nou per a "Carmen". Cal veure amb quin art acurat i perfecte es posen a París, en plena crisi, les obres teatrals.

Frederic Masiera no cessa de pintar retrats, assenyalamment femenins, i entre la bona clientela. Darrerament ha pintat el de la senyora Pietri, l'esposa del ministre de Marina francès. Borrell Nicolau i Martrus han estat apreciats i sollicitats, i treballen; almenys, tant com a Barcelona abans de la militarada. L'arquitecte Sert fa molt bona feina en l'organització d'una important exposició oficial d'art espanyol, la qual tindrà lloc durant el mes de març a l'"Orangerie" o bé al Museu del Joc de Pilota, un dels millors locals d'exposició de París. Duran i Camps segueix defensant com un cos gran la seva galeria d'art del carrer de Lincoln, tocant a l'avinguda dels Camps Elisis; també pinta els bells bodegons negrosos, a la Th. Ribot, que l'han acreditat; i de tant en tant encara troba el temps d'entreller algun retrat. Per fi, cal fer esment de l'activitat de Lluís Guarro, el nostre universalment famós manufacturer de paper de luxe. Guarro no es dona pas, com tant altres industrials que han abandonat bous i esquesles en el gran traspàs actual. Ara ja fa mesos que malda per muntar al Rosselló una filial de la seva indústria gelidena, probablement amb obrers especialitzats catalans que es trobin sense feina. El paper de fil de la casa Guarro és estimadíssim pels bibliòfils i editors d'art de França, on l'elaboració a mà, indispensablement a mà, del paper de tina ha desaparegut del tot. Guarro farà, doncs, un gran servei al nostre país i també a França. El farà a Catalunya, perquè li salvarà aquesta preciosa indústria i podrà proporcionar feina als seus antics obrers de Gelida, avui dia amenaçats de perdre l'ofici i la feina. No és cap secret per a ningú que la manufactura del paper de tina és feina tan rara i delicada, que només els obrers especialitzats de tota la vida en aquesta mena de treball poden sortir-se'n com cal; tampoc no és cap secret la contingenciació o, més ben dit, la quasi prohibició que imposa la duana francesa al nostre paper de luxe, ni que el nostre país es trobarà, potser durant anys, impossibilitat d'absorbir aquesta producció. Farà Lluís Guarro un servei a França, perquè, podent fabricar paper de fil al territori nacional, deixarà d'ésser tributària d'Alemanya en aquesta matèria; car és el cas que, ultra Catalunya, Alemanya és un dels pobles on es fabrica el paper de tina. I, no parlem del que significa per a la nostra economia aquesta expansió cap a l'estranger.

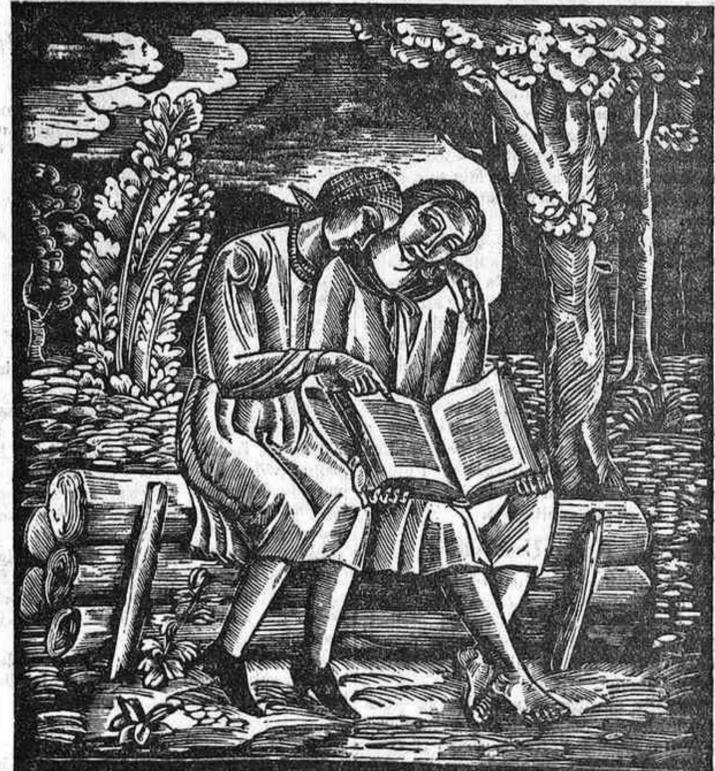
Alegre colofó d'aquesta crònica és el reportatge de les activitats de Salvador Dalí. Posat a projectista d'interiors, ara ha rebut l'encàrrec de decorar el d'una senyora americana. El projectista ha imaginat amb la seva fantasia gairebé sorprenent unes cadires tallades o buidades en guix, en forma de seients enfundats, el guix o la talla imitant les fundes que es veuen en funció als salonets més petit-burgesos; els miralls i les portes d'aquest futur interior tindran la mateixa forma que dona la silueta de la propietària; les taules tindran la forma de bidets de formatge Gruyere, amb els forats perfectament imitats i tombat enlaire, comes enlaire; els comensals hauran de menjar de quatre grapes, etc., Una meravella, una gran novetat. No hi ha dubte que aquest home és un geni!

J. SACS

va obra i el seu exemple, no obstant, el sobrevisqueren. Fins als volts del 1926, l'estètica de Narbout domina l'art gràfic ucraïnà, gairebé completament. Vers aquesta època es consagren molts artistes força audaciosos, els quals empenyeren l'art d'Ucraïna vers nous horitzons. Les influències, sota les quals i amb les quals es desenvolupen les noves tendències, són d'una part, l'art modern europeu i d'altra, l'art folkòric més antic d'Ucraïna i dels països veïns. La influència del dibuix francès (de Daumier a Dufy) i del gravat constructiu alemany, foren, no obstant, les predominants.

Entre els artistes de vàlua afectes a aquest moviment cal esmentar els Favoriki, Lebedev i Kravtzenko, els quals en la pròpia Ucraïna són a llur torn fundadors d'escola. Cal també dir com fou de fecund l'estudi de les obres i procediments gràfics dels mestres orientals (japonesos, xinesos, indostànics, perses, etcètera), així com dels antics manuscrits d'Ucraïna, ennegrits amb valuoses il·lustracions.

El grup més original i més complet de gravats ucraïnians és el dels Monumentalistes. A aquest grup pertanyen els pintors i gravadors Boitxouk, Sedlar, Podalka, Dorgals, Alepínska, Pavlenko, Kotliarevski, Blank, Freikin, Roubau, etcètera, els quals es distingiren en

nombroses exposicions, tant al país com a l'estranger. Onsatxex, Ple-ginski, Joung, representen a Ucraïna l'escola moscovita. Sèreda es val de Narbout. Kessiau, ben conegut (Segueix a la pàg. 11)

PEDAGOGIA LA VIDA ECONOMICA

PER L'ESCOLA DEL POBLE PLUJA DE PESSETES

Que no falti cap escola a cap llogaret! Donar escola a tots els infants! El mestre, apòstol de la cultura, és el primer magistrat de la nació...

Frases. Moltes frases hi ha hagut en la política escolar que s'ha seguit en els règims que hem viscut. No hi ha hagut propaganda electoral en què l'escola no hagi estat un dels punts principals dels qui han aspirat al governament de l'Estat.

I després?
Després, res. En alguns governants, però, s'ha cregut en la seva missió eficaç perquè han estès els edificis escolars i han enviat mestres als pobles i ciutats en més quantitat.

Catalunya. Crear una nova vida escolar lliure de privilegis, sense la coacció d'una classe dominant; crear una vida escolar en què els infants, tots per igual, puguin desenvolupar les seves actituds i treballar d'acord amb llurs aficions.

Es un nou concepte escolar que per voluntat expressa del poble entra a incrementar el ritme de la vida social per a aconseguir l'autèntica «Escola del Poble».

Volem tenir la confiança plena que la legislació dels nostres companys que formen el Consell de l'Escola Nova Unificada tindrà una plasmació real. Volem veure per al futur les escoles de la nostra terra convertides en llocs de

Què és el diner?

Així com hi ha homes que tenen necessitat de cremar esglésies perquè no poden extirpar l'íntima superstició que els domina, n'hi ha que tenen l'obsessió d'abolir la moneda com si ella fos la causa de les injustícies socials i de les diferències de situació econòmica entre els individus.

El diner, signe innocent i convencional del valor de les coses, no té la culpa de res. És el poder d'adquisició i es distribueix i circula mitjançant lleis de relació que no alteren la seva essència. Pren formes diverses que van des de la moneda encunyada d'or o altre metall fins a la categoria anotació de crèdit o de càrrec en un compte personal sense que hagi mitjançat res més que una paraula o un gest inadvertit per als profans en una sessió de borsa.

Aquest diner, com la sang en l'aparell circulatori, pot posar-se i obstruir la vida i pot també deixar de vigoritzar teixits i entranyes del cos social. Cal regular la seva funció circulatoria per tal que arribi a totes les extremitats i regui i fecundi els òrgans més essencials a la societat. I cal que no sigui massa dens i paralitzi la vida i cal que no sigui massa fluix i relaxi l'organisme. En una paraula: ha d'ésser la representació autèntica del valor de les coses i ha de circular amb el mateix ritme que reclama l'intercanvi de productes al mercat nacional.

Els mals del diner

Tothom sap que cada Estat ha creat un òrgan regulador de la circulació monetària: el Banc d'Emissió. Els sistemes de funcionament d'aquests bancs difereixen poc entre si. Tenen una massa d'or immobilitzada que respon de les emissions de bitllets que posen en circulació en la proporció que fixen les lleis.

Es clar que la cosa no és tan simple com la presentem; però pel nostre objecte basta dir que la garantia de l'encaix dels bitllets està liberalment calculada i mai no manca diner per a les necessitats del mercat. Però aquestes necessitats es concreten a canviar coses de valor. Si el que es canvia és només diner, el moviment és difícil i vicios i pertorba l'economia. Encara que hi hagi qui defensi l'especulació no li serà mai possible demostrar la seva utilitat econòmica. Els que en viuen són tan paràsits com els propietaris absentistes.

Tenim, doncs, que s'han de canviar dues coses de valor. Un jornal pagat i no treballat és una operació completament falsa. Un xec en descobert és un frau. Són operacions antitètiques i igualment ruïnoses: la primera és pagar un valor inexistent; la segona és deixar un valor impagat encara que el banc d'emissió o l'Estat carregui amb el redescòmpte del paper. Ara es paguen jornals que no es treballen i s'estenen xecs en descobert i augmenta el risc que el diner deixi de representar valor i que el valor no trobi diner que el representi.

Aquests són, en termes ben simples, els mals del diner; inflacions, falses expansions de crèdit, excessos de circulació, atresoraments, etc., etc. La supressió del diner els curaria tots d'una vegada, però això no serà mai, car, amb un nom o altre existirà sempre un instrument de canvi de suficient fruïdesa i d'acceptació universal que representi el valor i permeti la vida del comerç o de les relacions econòmiques.

La reserva d'or

Dies passats, parlant del possible embargament de l'or que el Govern legítim d'Espanya tenia dipositat a la banca estrangera, el Govern ens féu saber que l'embargament no era possible pel simple fet que els dipòsits no existien i, a més, que Espanya continuava en quart lloc entre els estats que compten amb una més forta reserva d'or en garantia de la circulació de bitllets.

Vol dir això que els perjudicis que sofreix avui la nostra moneda per l'excés d'oferta a l'estranger són completament temporals i poden fàcilment guarir-se bon punt es recobri la normalitat. Mentre la reserva d'or no minvi considerablement, la caiguda de la moneda — dels bitllets particularment — ocasionarà danys relativament petits a l'economia. Però perquè la reserva d'or no minvi, cal producció, convé posar en rendiment totes les fonts de producció del país i d'una manera especial les fonts del treball, única

riquesa autèntica amb què compten Catalunya i Espanya.

Producció abundant, agrícola i industrial, tindria el doble efecte de reduir les importacions i de permetre l'exportació mal fos a base de *dumping*, és a dir de vendre a sota preu. Si treballéssim força i produíssim molt, en lloc d'ofèrir diners, oferiríem articles a l'estranger i gradualment la nostra moneda recobriria el seu valor. Si no haguessim tingut cura de fer-ho així Alemanya i Itàlia, els excessos a què els obliga llur preparació bèl·lica, haurien ja arruïnat llur crèdit exterior i no ha estat així, malgrat que Itàlia té el novè lloc en l'escala de les reserves or i Alemanya té el dotzè, acceptant com actuals les darreres dades oficials dels seus organismes de crèdit públic que per a dissimular la penúria en què es troben ja no publiquen balanços.

La pluja de pessetes

Tornem a allò que dèiem dies enrera: cal que ens treiem del magí la noció que els nostres mals es guareixen amb noves emissions de bitllets. Es pot inventar una economia socialista i àdhuc podria haver-hi algú que tingués alguna idea personal sobre una economia comunista-libertària. Allò que no es trobarà serà el geni que inventi un ordre que tingui una sola columna, unes operacions sense recíproca, una data sense càrrec, un intercanvi sense compensacions i una comptabilitat sense balança.

Una pluja de pessetes és una de tantes calamitats que pot dur la guerra, però és una calamitat que hem de combatre amb tanta energia com el feixisme, perquè, com el feixisme, és consumptiva i mortal. Empreses, col·lectivitats o no, que no es sostinguin amb els propis mitjans, són llagues canceroses en l'economia del país. Obres superflues per a ocupar braços en atur forçós poden tenir l'eficàcia de mantenir la moral de l'individu, però tindran el defecte de consumir riquesa i energies que el món necessita per a crear benestar i satisfer necessitats.

Si en la pau és necessària un ordre per a mantenir el ritme creixent de l'economia, en la guerra aquest ordre ha d'imposar-se per necessitat absoluta de viure i triomfar. Amb repugnància o sense, cal acceptar un Govern i una direcció. Aquesta direcció ha de tenir visió totalitària i encarrilar els problemes de la guerra a un sol fi: la victòria. No hi ha front ni reraguarda, sinó lluita, una soja lluita compacta i indissoluble. Es venç l'enemic amb les armes a la mà, armes que són mortíferes o són creadores segons el lloc i el moment. Entre el que fa la fosa del canó i el que el dispara hi ha només una successió de moments, però són obrers de la mateixa obra, soldats del mateix front.

Però no esperem, ni cerquem facilitats que no ens convinguen ni poden tenir efectivitat. Si hem de resoldre totes les dificultats anant a la Caixa de la Generalitat, la indústria serà un asil i els Ajuntaments semblaran la confraria del pa de Sant Antoni. No volem que les pessetes ploegin d'enlloc, sinó que les pessetes vinguin a canvi de treball rendit i de productes elaborats. No volem que el crèdit públic s'esgoti per cobrir una misèria que amb aquesta classe de remei creix enormement cada dia. Volem producció i producció. Volem que tota la riquesa del país es posi en moviment i rendeixi el màxim. I volem que els que portin el timó afrontin els problemes de ple a ple, imposin tributs i contribucions, nodreixin les caixes del tresor comú per tal que els bitllets que surtin d'allà no siguin paper imprès i paper moll, sinó que siguin la representació de valor de treball i de producció que haurem rendit nosaltres mateixos i que nosaltres mateixos ens redistribuïem a través dels organismes de poder.

Dit en poques paraules: no volem més pluja de pessetes. No volem més miracles. No volem més emplastes. Sabem de contar i sabem que la guerra és una desgràcia i un sacrifici. La resta són alegries que acaben en tragèdia i ja en tenim prou de tragèdia perquè admetem mistificació ni passatemp. A treballar, a estalviar, a crear l'economia de guerra i la mentalitat de guerra. La victòria ho compensarà tot. L'economia del triomf vindrà després. Ara, a lluitar en tots els camps i, tant com al front, en el camp de l'ordre de les finances, el més indispensable i el més bàsic per a arribar feliçment a la fi.

M. SERRA I MORET

Activitat lliure: interès

Quant al problema de l'escola popular, encara que se n'hagi parlat molt, en realitat s'han fet, únicament, assaigs per a iniciar la seva solució.

Ara sí que tindrem escoles. Tindrem mestres. Però per a l'autèntica escola del poble, s'imposa un canvi complet en les normes d'ensenyament. Cal revisar mètodes i sistemes. Es fa necessària una visió científica de l'Escola i del nen i una actuació conseqüent. L'ambient escolar s'ha d'impregnar del nou concepte del món, de la vida i de la societat.

L'escola és fruit de la vida social i econòmica de l'ambient. Fins ara n'ha estat víctima. Ara cal que el nou ritme de la vida no la desplaci, i per a això cal que, com a concreció de la realitat, alhora amarada d'idealisme, se situï de cara a l'esdevenidor just i brillant.

L'Escola Nova

«Escola Nova». Aquesta és l'expressió amb què Cecil Reddy dirigia a Anglaterra la famosa escola d'Abbotshelm. La seva missió consistia a formar una aristocràcia intel·lectual i un cos de «Directors de la Societat». A l'Amèrica, a França i a altres països han existit també «escoles noves». Tenim l'escola de «Les Doches» fundada per a l'educació dels nens de les capes més cultivades de la societat francesa, perquè en tota societat es necessita — segons la idea que impregnava aquesta escola — una minoria de governants del poble. A aquesta escola no hi anaven més que els fills de la burgesia.

La burgesia ha resolt el problema escolar a gust seu, creant les escoles que ha necessitat per als seus fills que s'havien de preparar per a «dirigir el poble».

I mentrestant, l'accés dels fills dels obrers a les ensenyances superiors, estava vedat. Els governants burgesos no tenien realment interès a instruir la totalitat dels obrers i camperols per a desenvolupar les seves potències creadores. Els fills de proletaris i de classe mitjana, no tenien dret a «dirigir el poble». Els fills del poble no tenien dret a gaudir dels edificis adequats per a escoles i a rebre l'educació dels millors mestres. El concepte burges de l'escola nova, era el d'una escola de classe i per a la classe capitalista.

L'Escola Nova Unificada

«La voluntat revolucionària del poble ha suprimit l'escola confessional. L'hora de l'escola nova ha arribat, de l'escola nova inspirada pels principis racionals del treball i de la fraternitat humana.

Fa falta edificar aquesta Escola Nova Unificada, no solament per reemplaçar el règim escolar destruït, sinó per crear una vida escolar inspirada en un sentiment de solidaritat universal d'acord amb els moviments de la humanitat per a suprimir tota classe de privilegis.»

Així parla el Decret de creació del Consell de l'Escola Nova Unificada de

vida plena i agradable als infants; llocs de treball i d'esbarjo; d'activitat, de creació de la nova vida que per l'aixafament del jou criminal del feixisme ha de sorgir esplendorosa, cada vegada més i amb perspectives infinites.

LA PEDAGOGIA

La pedagogia pura és un error greu

Un moviment pedagògic de finals de segle i de començ de l'actual, se n'emportava els educadors en la creença que l'escola es podia considerar en abstracte; que els principis pedagògics purs podrien ésser norma de conducta en totes les ensenyances.

Els fets presents ens demostren el contrari. L'escola no pot transformar la

Emoció davant la Juguina

societat si el poble no destrueix els sistemes d'opressió capitalista.

Una revista de pedagogia francesa, «L'Educateur proletari», diu: «Avui a cops de fusell, amb el sacrifici de la pròpia vida, els nostres camarades espanyols defensen, amb les seves llibertats, el triomf de les nostres tècniques pedagògiques d'educació popular.»

Estem identificats amb ells. La defensa de la nova escola popular es fa en dos fronts simultanis: en el front pedagògic i escolar i en el front polític i social.

La pedagogia científica està completament subordinada al triomf de les llibertats democràtiques i proletàries.

El nen

Per a nosaltres ho és tot. És el món nou que es forja.

Deixem-lo manifestar. Deixem-li viure la seva vida; lliurement. Busquem per a ells l'ambient adequat. En el camp, en la casa; que l'escola sigui la

seva casa; que la casa convergeixi amb l'escola en una obra de formació humana.

El nen ha de viure la lluita dels homes i comprendre el perquè d'aquesta envestida sagnant dels opressors. Que busqui en les lleis biològiques de la vida les raons històriques de la nostra causa.

Preparem els infants d'avui a comprendre la veritat negra i crua de les lluites socials. Fem-los veure la raó que ens guia en la lluita fins a l'extrem del feixisme criminal. I en aquesta formació social dels nens, deixem que les seves aptituds es manifestin i del conjunt de tots ells en surtin els forjadors del demà gloriós.

Per al feixisme, el nen és un instrument de la casta opressora.

«Mares d'Itàlia: pariu força fills, que els necessito per a la guerra», diu Mussolini.

El nen no pot veure altre nom que el que el dictador li fa veure. El nen es forja per a ésser un esclau dels opulents que dirigeixen l'Estat de cara a ells. El poble no té dret a fer respectar la lliure determinació dels infants.

L'organització escolar

Una escola ha de tenir una perfecta organització. L'organització que s'hi doni crearà un ambient favorable a la simpatia del nen envers ella. L'ambient escolar ha de reflectir alegria, vitalitat, optimisme, activitat, treball saludable.

L'escola ha d'estar organitzada científicament. Significa l'estudi del nen; el control de tots els seus actes; l'experimentació de les seves aptituds i el descobriment de les seves aficions. Significa que ha de posseir tots els mit-

jans que reclamin els interessos de la infància per a seguir la seva evolució normal, i per a facilitar a tots ells el necessari per a la seva formació.

La nova organització de l'Escola ha d'acabar amb la rutina escolar, amb l'autoritarisme i amb la tradició.

Innovació, llibertat, esperit obert vers l'esdevenidor. La satisfacció del propi treball ha d'ésser el premi més eficaç a la tasca aconseguida.

Activitat i optimisme. Heus ací els nous signes de l'organització escolar que propugnem. Una perfecta harmonia entre la vida del nen a l'Escola i el desenvolupament dels seus interessos vitals.

El mestre

Esperit obert. Home d'estudi. Sensibilitat. Sensibilitat molt acusada fa falta per a ésser un mestre.

El bon mestre es lliura a l'obra. Cada dia cerca una cosa nova per a la seva escola. Viu per l'Escola. Estudia. Treballa sempre per l'Escola. Té el màxim sentit de responsabilitat per la seva missió. El mestre de l'Escola Popular sap que de la formació del nen en depèn la creació del nou món, en depèn la transformació de la societat.

El mestre ha de tenir confiança en la infància, confiança plena en la generació que puja. (Concepte diferent del feixisme, que ensenya, a les escoles, a tenir confiança en el dictador, que vol dir submissió; que vol dir formació d'esclaus.)

Una màxima rectitud intel·lectual ha d'ésser la seva norma de conducta. El mestre ha d'ésser conseqüent en l'escola i fora d'ella. Això vol dir ésser mestre de l'Escola del Poble.

Francesc Ariza

Aquests dies, en la defensa de Madrid, ha caigut un mestre a les trinxeres. Comandant del batalló popular de la F. E. T. E.

Vibració social. Impuls revolucionari. Sentit creador de la vida. Això era Francesc Ariza.

L'Escola Nova s'ha de defensar a les trinxeres. L'esdevenidor de la infància ho reclama així. I Ariza deixà la seva Escola de Toledo i marxà a dirigir el Batalló de Mestres, que des del primer dia de la lluita defensa Madrid de la barbàrie del feix.

L'organització social reclama nous mestres. La F. E. T. E. ho mantenia en plena Dictadura capitalista. I al seu entorn s'hi agrupen tots els educadors que aspiren a un món més just.

La F. E. T. E. dona els seus efectius per a la lluita armada. Fèlix Bàrcena del Comitè Nacional, és el primer a sortir al carrer i el primer a caure. Amb el seu nom es forma el Batalló. Ariza és nomenat comandant. I com a mestre, dona l'exemple.

S'ha de prendre a l'enemic aquella trinxera des de la qual hostilitza! Preparem-nos, ordena. I Ariza marxa el primer.

Tireu-vos a terra, perquè la fusellera enemiga no ens caci. I amb la pistola a la mà, Ariza avança amb els mestres milicians. Copen el tros de trinxera i foragiten l'enemic.

De lluny una metralladora segueix disparant. Ariza dona ordres perquè els seus soldats es resguardin i ell cau a terra travessat per una bala enemiga.

Ariza és un heroi de la causa popular. És un veritable mestre de l'Escola popular.

L'EMANCIPACIO D'ADAM I EVA

(Ve de la pàg. 6)

ADAM. — Et tornes molt cauta, noia. Abans m'hauries besat i tot.

EVA. — Besar-te? Com et tornes, Adam? Et desconec.

ADAM. — Sí, Eva, besar-me.

EVA. — (Molt sorpresa.) Eva, m'has dit?

ADAM. — (Apassionat.) Sí, Eva, que vol dir Vida, perquè tu ets la meua vida i la meua felicitat. (L'agafa i la besa llarga estona.)

EVA. — Adamet, sóc feliç perquè ara sé que ets meu. ¿Oï que ara em deixaràs menjar una poma? Només una.

ADAM. — Et farà mal.

EVA. — (Adreçant-se a la serp que s'apropava a la pomera.) Oï que no, serpeta?

LA SERP. — No, dona.

EVA. — (A la serp.) Apa, doncs, call-me'n una. (La cull i la hi tira.) Així, Adam, sembla de cera. (La mossega.) Es riquíssima. Tasta'n, Adam.

ADAM. — No, no m'abelleix.

EVA. — (Mofeta.) Poruc! Mossega-la, home. (Ho fa.) Així! Què et sembla?

ADAM. — Molt saborosa, efectiuament.

EVA. — En vols més?

ADAM. — No, ja en tinc prou: menja-te-la, tu. (Se la menja amb fruïció.)

(Se sent el llebeig i, tot seguit, la veu de Jahvè.)

JAHVÈ. — On rediantre sou?

ADAM. — (Baixet a Eva.) Estem perduts, noia, ara veurà els pinyols. (Alt, a Jahvè.) Sota la pomera, Senyor.

JAHVÈ. — (Sec.) Es a dir que heu menjat pomes! Quantes?

ADAM. — (Com si no hi donés importància.) Una de madura, Senyor. Es que Eva...

JAHVÈ. — (Indignat.) Eva? Ja volia dir jo! Aquestes dones! Doncs, bé: d'ara endavant tindràs fills i sofriràs en el part. (Eva mira a Adam amb satisfacció.)

EVA. — Senyor, és que el serpent...

JAHVÈ. — (Amb ira.) Maleïda serpota! Ets el dimoni, tu! (A Adam.) ¿Ja saps que amb això has romput els nostres pactes, eh?

ADAM. — Ja he dit, Senyor, que era una poma molt madura; no val la pena.

JAHVÈ. — (Amb més ira encara.) Com, que no val la pena? ¿No tenim pactat que les pomes i les peres són per a mi? Em sembla que no és cap condició abusiva, que és un preu d'arrindament ben baix. Si que vaig equivocar-me jo amb tu! Et volia fer un home donant-te una terra d'allò més pròdiga i una companya, i, té!, a la teua companya i a tu us manca temps per a rompre els tractes i quedar-vos amb la part que em pertoca. Estaríem frescos! Que no té cap valor la paraula? ¿No tenen cap força, per a tu, els tractes perquè vam fer-los de viva veu? Que a'cts de desagraït!

ADAM. — No us poseu així, Senyor. Qualsevol diria que jo m'hi enriqueixo a la vostra esquena! Fixeu-vos: (Adam i Eva surten de sota la pomera.) anem tots us; no dieu que no faci vergonya d'haver d'anar així.

JAHVÈ. — Nus, eh? Per què no us tapeu? Si vols enternir-me, vas equivocat, perquè tu has faltat a illò que tenim pactat; i, per tant, t'has de patir les conseqüències. Fractes són tractes; paraula és paraula, i qui la fa, la paga. No estic disposat a sacrificar el principi contractual així com així. Una institució tradicional com podria ésser a parceria que jo em proposava de rear, i tu volent-la tirar per terra! No puc tolerar una minva de la meua autoritat, una vulneració de l'ordre establert. El que heu fet m'adona dret a desnonar-vos, a oragitar-vos de l'Edèn.

ADAM. — No tindreu pas aques-

ta feina, Senyor. Tot i que sacrificuem moltes il·lusions, Eva i jo marxarem ara mateix. El món és molt gran. Sé prou bé que, com aquesta terra, no n'hi ha gaires i que permet de fer moltes collites i que m'estalvia molta feina, però heu de saber que em dona molts maldecaps. Prou que se me'n plany l'Eva, de veure'm sempre capficat per la sobreproducció: no hem tingut ni una pedregada que em fes malbé les collites i, en canvi, com que no puc donar l'abast, he de deixar podrir els fruits, i és una consciència. Creieu, Senyor, que no me les he passades tan dolces com devieu pensar, en posar-m'hi; tot al revés. I, baldament a fora d'aquí, el conreu em costi més esforços i suors, no els playneré pas; per altra part em conformo amb una terra menys productiva, perquè m'estalviarà moltes cabòries i molts neguits. Vull treballar per a nosaltres i per als nostres fills, que, més que un càstig, seran una benedició. (Adam esguarda amb recança el paradís.) I, quant a l'Edèn, ja veurem si trobareu iingit que us mení les terres amb tant d'interès, amb tant d'amor i tan bé com jo. Amb franquesa, Senyor, el cor em diu que, d'ací a algun temps, hom no en trobarà ni el rastre, perquè aquestes terres que jo, amb el meu treball, he convertit en un paradís, esdevindran un ermot. (A Eva.) Apa, Eva, anem!

(Adam i Eva surten de l'Edèn.)

JAHVÈ. — (Per a ell, tot veient-los marxar, seguits del querubí.) Tanmateix, aquest Adam és tot un home.

PERE MAS I PERERA

(Il·lustració de Xiriniús)

MORALITATS

Home de geni: importa que el teu geni sigui tan ben dissimulat en el teu talent, que hom sigui conduït a atribuir al teu art allò que és degut a la natura.

Les objeccions neixen sovint d'aquesta senzill causa que aquells que les fan no han trobat per ells mateixos la idea que ataquen.

Només cal anomenar Ciència el conjunt de les receptes que reïxen sempre. Tota la resta és literatura.

Un Fet és allò que es passa de tenir significació.

El despertar fa als somnis una reputació que no mereixen.

L'optimisme i el pessimisme només s'oposen en allò que no és.

Com que la majoria de crims són actes de somnambulisme, la moral hauria de consistir a desvetllar a temps el terrible dormilega.

PAUL VALERY

Les arts gràfiques a Ucraïna

(Ve de la pàg. 9)

a Europa, s'inspira en l'art modern occidental. Ermilov, Fsavock, Meller i altres deriven dels constructivistes alemanys, Patritzki dels pintors francesos més audaciosos, etc. Convé no oblidar el pintor Straxov, les possibilitats del qual són nombroses, i es consagra amb èxit a les més diferents estètiques. Es un eclecticisme molt útil per a la col·laboració a la premsa ucraïniana.

Com es veu, l'art gràfic d'aquest país no retrocedeix davant la imitació. És prou fresc, prou dotat d'originalitat i temperament per a enriquir-se sense resultar destruït per influències que accepta i que algunes vegades cerca. Cada any el gravat ucraïnà es fa, per altra part, més potent i més personal.

VASSILI GORBENKO

Quatre setmanes en poder dels bandits nazis

(Ve de la pàg. 12)

una patada a la part baixa de l'esquena. Si «el meu guia» no m'hagués agafat i sostingut pel braç esquerre, hauria caigut a terra. Puc dir que el dolor de les garrotades i de l'última patada era insuportable; però, malgrat tot, vaig respirar tranquil quan vaig sentir que darrera meu tancaven la porta de la «sala blanca». A la secció «G/A», em conduïren a una habitació, a la porta de la qual hi havia escrit: «Despatx (o secció) de detencions preventives».

Així que vam entrar a l'habitació i el funcionari present, lluint la seva svàstica, s'adonà de la meua presència, vingué a trobar-me i em digué: «I bé, senyor Beimler, què teniu? Esteu malalt o és que us manca quelcom?» «Seieu», afegí, sabent perfectament que no podia seure. Al mateix temps, la mecanògrafa que estava present m'apropà una cadira. Com que la suor seguia brotant del meu front i novament estava a punt de caure, vaig seure, malgrat els meus horribles dolors, a l'extrem esquerre de la cadira i em vaig recolzar damunt la taula de despatx que estava propera. Al cap de cinc minuts, aproximadament, digueren al meu «guia» que se m'endugués, sense afegir res més. Suposo que m'havien conduït a aquesta habitació solament per permetre al «senyor director» d'assegurar-se que m'havia estat administrada realment «la lliçó necessària». Aquesta vegada, vam arribar molt ràpidament al despatx de recepció de la presó. Novament, em van obligar a buidar les meves butxaques i un guàrdia controlà si ho havia disposat tot damunt la taula. Mentrestant, un altre guàrdia, bastant corpulent, estava dient mal dels comunistes, aquests devoradors d'homes, als quals prestava la seva bestialitat criminal que acabava d'ésser exercida pràcticament pels soldats assassins feixistes sobre aquests mateixos comunistes. Era un d'aquests «funcionaris» que durant la República bavaresa jurava amb la mateixa «ràbia» contra els guàrdies blancs del general Epp, és a dir, era un d'aquests homes que estan sempre d'acord amb el poder. Fou aquesta xinxia panxuda qui em portà a la cella 44, al quart pis. En aquesta cella comuna es trobaven ja quatre altres camarades, entre els quals solament vaig conèixer el companyer Erich Olchevski, el vell pare del qual es trobava ja feia setmanes, en presó preventiva a Landsberg.

Com que em cargolava de dolor, sense poder gairebé parlar, els meus quatre companys de cella em rodejaren i em pregaren que els expliqués què m'havia passat. Llavors els vaig demanar que m'ajudessin a despullar-me. Així que em vaig treure els tirants i els pantalons, tots donaren crits d'horror en veure fins a quin punt el meu cos estava fet malbé de cops.

(Continuarà...)

Osca, desolada

LA SUBLEVACIO MILITAR. - AFUSELLAMENTS EN NOM DE CRIST. - LA BARBARIE INHUMANA DELS FALANGISTES

Sarinyena...

Sota una cobertura de plom — el sol ha desaparegut fa dies del cel d'aquesta llena d'Aragó — la població de Sarinyena té l'aspecte trist de la terra alta, humitejada sempre per la boira baixa que, com una fumerola persistent, escapa del seu sòl roig-negre. Els dies s'escolen amb una monotonia aclaparadora. Només l'anar i venir dels militars, que deixen anar per l'espai la bigarrada policromia de les seves cançons, desfà, per un moment, la dura continuïtat de totes les hores.

Són els preparatius bèl·lics, la contínua formació i transformació dels exercits de la República, l'única cosa que dona una mica de vitalitat a aquesta població, plàcidament callada, extraordinàriament quieta. Les cançons, els crits, l'efervescència dels homes que de les avançades de la serra d'Alcubierre retornen a la pau paradisiaca de Sarinyena i els que des d'aquesta posició de la reraguarda van al relleu dels seus germans de l'avantguarda, són el punt neuràlgic de tota la seva activitat.

Sarinyena viu sota la influència de la guerra i de l'activitat de la guerra; però sota l'aparença d'una vitalitat extraordinària, bulliciosa, la població civil es mou dintre de la monotonia plàcida de la seva tradició històrica.

I encara, en la pau de Sarinyena, destaca, com un oasi en la cridòria de l'activitat bèl·lica la quietud permanent de l'Hospital de Sang. Quietud i silenci que contrasten amb l'activitat, també permanent, d'aquells que abnegadament han posat tot el seu esforç en defensa dels homes que han caigut al front de batalla en plena lluita contra els assassins del poble, posats al servei del feixisme internacional.

Quatre evadits entre nosaltres

Cada dia arriben als nostres rengles, procedents del camp enemic, fugitius que escapen de la barbàrie feixista, i que trenquen, per un moment, la monotonia de Sarinyena. Els que han arribat avui són quatre homes d'esquerra, soldats obligats dels exercits del crim, fugitius d'Osca han passat a Yèqueda i des d'allí a Barluenga, per a venir després a Sarinyena.

Heus ací la pintoresca naració que dels fets ocorreguts a Osca, d'ençà de l'aixecament feixista, han fet els quatre evadits:

El pronunciament cavernari-militar fou iniciat a Osca — ens diuen — per l'ex-general Gregori de Benito, el qual estigué indecis durant els primers moments, esperant, sens dubte, que el curs dels esdeveniments li permetés de decantar-se cap al costat dels triomfadors. I encara que la guàrdia civil prengué la iniciativa de controlar la circulació i s'incautà dels edificis públics i de la Casa del Poble, Gregori no féu públic el ban feixista fins que estigué segur que Franco havia revoltat tot el Marroc espanyol i s'havia apoderat d'algunes províncies de la Península. Fou llavors quan ordenà la detenció de tots els prohoms del republicanisme aragonès i de tota la representació obrera del país.

Al diari «La Tierra», òrgan de la púrria feixista, es manifestà diversos cops el descontentament dels falangistes i de la gent de sagristia per la passivitat — sentien l'ansia de la sang! —

del comandant de la plaça. I a primers del mes d'agost recorregué les principals vies d'Osca una manifestació formada per les dones d'Acció Ciutadana, seccions femenines de la J. O. N. S. i els que s'anomenaven voluntaris de Santiago, procedents dels baixos fons de totes les sagristies, la qual en grans cartells demanava pena capital per a tots els detinguts. I així fou com a la matinada del 17 d'agost, gairebé un mes després de la sublevació feixista, foren afusellades 275 persones.

La barbàrie a l'ordre del dia

La barbàrie imposada pels criminals que demanaven la sang dels seus germans en nom de Crist arribà a refinaments criminals. A Osca es reunia claudicant un grup de mestres adherits a la Institució Lliure de l'Ensenyament. Un dia fou sorpresa una reunió i foren afusellats els dotze mestres que hi assistien, entre els quals s'hi trobaven els germans Bispén, un d'ells mestre de l'escola municipal de Siétamo.

Ni el respecte més elemental amb les dones ha estat tingut en consideració per la púrria cavernària d'Osca. Els casos que contenen els evadits d'avui són una confirmació del que ja coneixem per altres fugitius. Però entre les diverses manifestacions de barbàrie que arriben al nostre coneixement per boca dels que parlen, convé destacar el cas de les germanes Barrabell, amb les quals foren comeses totes les vexacions imaginables. Finalment, una d'elles, cansada de tanta humiliació, intentà suïcidar-se. Greument ferida i obeïnt la consigna llançada des de les pàgines de «La Tierra», fou afusellada per un piquet de requetés junt amb la seva germana. La infeliç hagué d'ésser col·locada estirada a terra per a poder sucumbir sota el pes de la metralla d'aquells que invocaven, cruels, el «no mataràs» i no vacilaven a matar covardment dues dones indefenses.

Entre els detinguts que hi ha a Osca figuren algunes dones dels pobles antifeixistes de Siétamo, Apiés, Fornillos... Una expoliació legalitzada i ratxa d'a-

fusellaments

Del 17 al 24 d'agost fou portada a terme l'ordre de recollida de totes les monedes d'or i d'argent i de totes les joies, tant dels particulars com de les esglésies, museus, etc., tot el qual fou tramès a l'anomenat Tresor Nacional de Burgos. Fou una expoliació legalitzada pels militars que intenten arruïnar el país.

Als presoners que tenen detinguts a Osca — diuen — no se'ls concedeix el més mínim descans i estan alimentats a base de pa de civada i aigua procedent de les dues úniques fonts que ragen: la de l'Angel i la de Libon, les quals, segons declaració dels naturals del país, deixen molt a desitjar quant a la seva potabilitat.

Molts dels fugitius que han pogut evadir-se d'aquella criminalitat ho han fet trencant els lligams que els subjectaven les mans i passant les línies de protecció en el moment d'ésser transportats al cementiri vell — dels Màrtirs — per a ésser afusellats. Davant la mort intentaven l'evasió, malgrat saber que podien caure sota les bales feixistes. Morts a trets mentre fugien han caigut dotze persones. Es per aquesta raó que les desercions no són més nombroses.

Darrerament quedaven a Osca prop de dos-cents detinguts antifeixistes, els quals han estat afusellats de deu en deu en conèixer-se les derrotes dels feixistes davant les portes de Madrid.

Avui, Osca és una població morta en la qual no resten més que les parets, senyal de l'esperit criminal que l'ha regida fins ara. Quan les nostres forces alliberadores entrin triomfals en aquella capital, les pedres negres de la reacció brillaran per l'aureola de pau que hi deixaran les quatre flames enceses de la bandera catalana.

F. V. JAQUETOT

Aquest número ha estat passat per la censura

COMPANYS:

treball
òrgan del Partit Socialista Unificat de Catalunya

— A la meua edat, sabeu?, no he estat mai enamorat. Deixem a part una petita feblesa per Greta Garbo; però no hi ha hagut res entre nosaltres.

CAMISERIA
FITO
PARCELONA

CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 44
Teléfono 41655

